

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS LJUBLJANA — LETO XIV ŠTEVILKA 2 — MAREC 1972

Ob dnevu žena

Velika in pestra bodo širrom po svetu praznovanja 8. marca.

Mala vietnamska borka, ki je bila za izredno hrabrost v boju z ameriškimi in saigonskimi vojaki nagrajena s tem, da je z delegacijo prišla v Jugoslavijo in v našo tovarno, bo po vsej verjetnosti 8. marec preživela v džungli s puško in bombami v temi, oživljala bo spomine na tisoče in tisoče lučk, ki jih je videla prvič v življenju, na velika osvetljena mesta, lepe obleke, izložbe, stanovanja, avtomobile, na kup pločevinastih barvastih škatel, ki jih je videla pri nas. V zgornjem oddelku embalaže je vzela škatlo za spomin in jo ves čas držala v rokah kot drži otrok igračo, za katero se boji, da mu jo bo kdo vzel. Štirinajstdnevno svobodno življenje je bilo prav gotovo vrhunec v njenem mladem življenju. In osmi marec bo zanjo gotovo še bolj zagrizen boj za najsvetlejši življenski cilj — svobodo.

Tudi boj jugoslovanskih žensk za njihovo enakopravnost je bil težak boj. V stari Jugoslaviji so ženske doživljale skrajno politično in ekonomsko diskriminacijo, diskriminacijo v družini in družbi, diskriminacijo, ki je bila zakonjena uradna državna politika do žensk. Možnosti za šolanje so bile skromne (razen v Sloveniji, na Hrvaškem in v Vojvodini, kjer so v drugi polovici 18. stoletja z zakonom uvedli obvezno šolanje vseh otrok).

Kakšna je bila zaostalost žensk na posameznih področjih, nam povedo podatki iz leta 1931. V Sloveniji je bilo 5,8 % nepismenih žensk, na Kosovem 93,9 %, v BIH 84 %. Jugoslovansko žensko gibanje, ki je nastalo v drugi polovici 19. stoletja, se je borilo predvsem zato, da se ženskam omogoči šolanje in jih popelje iz skrajne zaostalosti.

Narodnoosvobodilna vojna pomeni preokretnico položaja ženske v družbi. Naša žena se ni bojevala samo proti okupatorju, bojevala se je tudi

za drugačne družbene odnose. In NOB ji je dala možnost, da enakopravno deluje, ustvarja na vseh področjih družbenega in političnega življenja.

V času NOB so ženske prvič v naši zgodovini uporabile volilno pravico, in sicer pri volitvah v nove organe ljudske oblasti. Bile so tudi prvič voljene v organe oblasti na osvobojenem ozemlju. Kakšen prispevek so dale jugoslovanske ženske v narodnoosvobodilni borbi, nam pričajo sledeči okvirni podatki: organizirano ter z orožjem v roki je sodelovalo več kot 100.000

žensk. Od teh jih je v borbi padlo približno 25.000, 40.000 jih je bilo ranjenih, 87 proglašanih za narodne heroje, 1900 jih nosi spomenico 1941. Ocenjuje se, da je bilo v kakršnikoli obliki aktivno vključenih v NOB več kot 2 milijona žensk Jugoslavije.

Po osvoboditvi so se slovenske žene in žene širom po Jugoslaviji vključile pri obnovi domovine. Nove tovarne so potrebovale pridnih rok. Slovenske žene so se aktivno vključevale kot delavke v tovarne, na kmetijska posestva, v bolnišnici in drugam. Na vseh šolah se je povečalo število žensk — študentk. In danes najdemo žen-

— najdemo jih v gospodarstvu, v skupščinah, v zveznih organih. V naši občini beležimo že 70 % zaposlitev žensk.

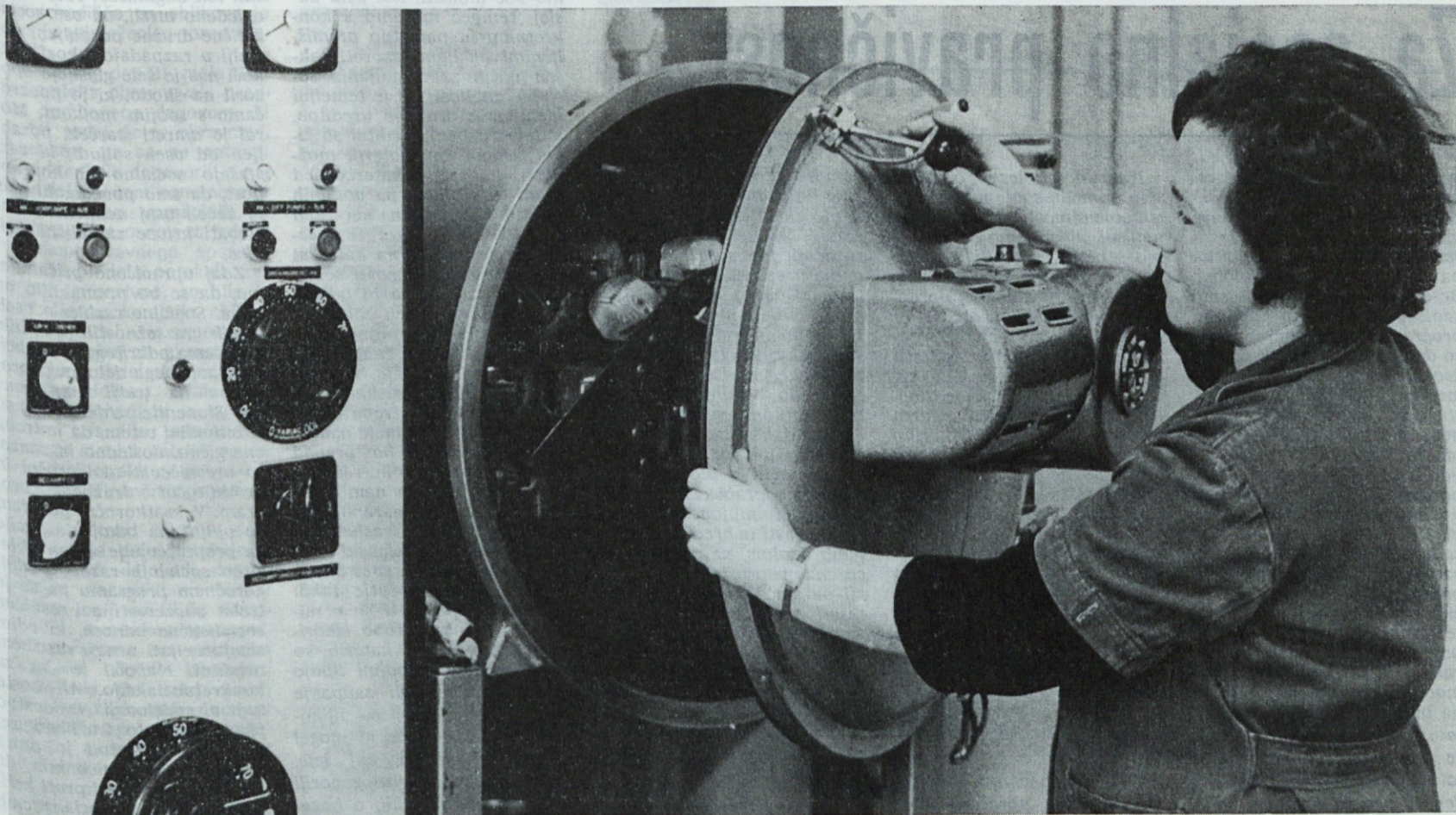
Škoda, da praznik in veselje trajata le tako kratek čas. Drugi dan se zaposlena žena — mati sooči z istimi problemi, na katere je včeraj malo pozabila. Še vedno ji je ostal problem varstva otrok, domačega garanta. Druga polovica šolskega leta bo hitro pri kraju, skrbi jo, če bo njen otrok dobil štipendijo za nadaljnje šolanje, če bo dobil primerno zaposlitev. Bo prišla v bližnji prihodnosti na vrsto za stanovanje?

Ob osmem marcu, drage tovarišice — delavke, iskrene čestitke z željo, da bi mednarodni ženski dan vsebinsko bogatili z aktualnimi družbenimi in tovarniškimi problemi, s čimer naj bi nadaljevali revolucionarno tradicijo ženskega gibanja in s tem prispevali k reševanju številnih problemov družbenega položaja žensk.

milni borbi, nam pričajo sledeči okvirni podatki: organizirano ter z orožjem v roki je sodelovalo več kot 100.000

ske pri delu za strojem, agromiko na posestvu, bolničarko, zdravnico v bolnišnici, inženirke v projektivnih birojih

Zato dajmo drugačno vsebino prazniku! Veselje in radost ob 8. marcu naj bosta (nadalj. na 2. str.)

Ob dnevu žena

izraz zadovoljstva nad uspehi pri razreševanju problemov zaposlenih žensk. Prizadevati si moramo, da bo osnovna skrb zaposlene matere — varstvo otrok urejeno v času, ki je bil objavljen v akciji za samoprispevek.

Vrsta vprašanj, ki tarejo zaposlene žene, je še vedno nerešenih in neurejenih. In kako naj bo taka ženska dobra delavka, samoupravljalica, mati in gospodinja?

Ob prazniku smo dolžni osvetliti nekatere probleme naših žensk — proizvajalk, ki zahtevajo razmišljanje in zahtevajo več časa za svojo razrešitev.

Ne moremo se pohvaliti s kvalifikacijsko strukturo naših delavk. Veliko veliko število mladih delavk nima zaključene osemletke. Zanimanje za nadaljnje šolanje je slabo. Iz tega sledi, da ne more biti osebnega napredka, ne napredka tovarne.

V tovarni imamo zaposleni le dve inženirki, tri tovarišice z višjo izobrazbo in petindeset s srednjo šolo. Od teh je le ena strojni tehnik. Med sedemdesetimi predelavci v tovarni sta le dve ženski. Niti ene ženske strokovnega delavca ni na vodilnem ali vodstvenem položaju v neposredni proizvodnji. In vendar smo tako imenovana »ženska tovarna« — saj tudi v resnici smo. Od 1750 zaposlenih je 1062 žensk. Gotovo ni zanika ti prispevka žensk pri ustvar-

jeni presežni vrednosti v tovarni.

Z revolucionarnim prehodom na samoupravni sistem v letu 1950 je nastopilo novo obdobje za jugoslovanske narode. Tovarne in njihova usoda so prešle v roke članov kolektivov — proizvajalcev. Vodili smo delavske svete, ki sprejemajo generalno politiko iz vseh področij v tovarni. Štirinajst predsednikov delavskih svetov se je izmenjalo v tem obdobju, in vendar sta bili na čelu najvišjega samoupravnega organa do sedaj le dve tovarišici. Od leta 1956 pa to dolžnost opravljajo izključno tovariši. Isto je v družbeno-političnih organizacijah od Zveze komunistov, sindikalne organizacije in mladine. Tudi v sedanjem delavskem svetu je le 12 tovarišic, odbore vodijo tovariši, v odborih pa delujejo le štiri tovarišice.

Ali niso problemi tovarne tudi problemi delavk - žensk? Zato ni vseeno, če so prisotne v samoupravnih organih ali ne. Če niso prisotne, ne morejo vplivati na različne odločitve niti prispevati pri razreševanju problemov. Za enakopravno možnost delovanja in ustvarjanja jim je treba dati možnosti, pri ženskah — delavkah pa spodbuditi interes za vključevanje in pripravljenost sodelovanja na vseh področjih življenja v tovarni.

Tudi v naši tovarni bodo ženske ob 8. marcu deležne

posebne pozornosti: čestitke, stiski rok, rože in verjetno tudi darilo tovarne, skromno sicer, a iz srca. Nekatera podjetja, ki so bogatejša, ki jim ni bilo treba graditi novih obratov ne kupovati dragih strojev, povrh tega je v njihovih kolektivih malo žensk, bodo svoje sodelavke poslale na daljša ali krajša potovanja, celo do Bejruta, Prage ali pa v naša letovišča. Mi si tega žal ne moremo privoščiti.

Prav je, da se ob praznovanju 8. marca spomnimo vseh žensk sveta, ki se še vedno bore s puško v roki za svobodo svojega naroda, za svoje pravice, spomnimo se tistih mater, katerih otroci še vedno umirajo po ulicah zaradi lakote in trpljenja; žensk, ki zaradi svoje politične pripadnosti mučene in sestradne životarji po ječah.

Prav je, da se ob 8. marcu spomnimo deleža, ki so ga v bojih skozi desetletja dale ženske za svobodo in napredek svega sveta. Posebej se spomnimo boja slovenskih in vseh jugoslovanskih žensk. Spomnimo se tudi dolžnosti in nalog, ki jih družba terja in pričakuje od nas. Dolžne smo prizadevati si za napredek vsega sveta. Posebej se prizadevati za poštene in iskrene odnose v naši družbi in tovarni.

K. Novak

Z zavestjo, da revolucionarno-zgodovinsko izročilo dneva žena ni omejeno le na datum 8. marec, smo objavili vse prispevke tako kot so bili pripravljeni za ta dan.

Številka je zakasnila zaradi tehničnih ovir in prosimo za razumevanje.

Uredništvo

Za delavce, za samoupravljanje

Več kot devetdeset razpravljalcev na trodnevnem zasedanju II. konference ZKJ ter vse predkonferenčne razprave po delovnih organizacijah, družbenih skupnostih občin in republik so dali konferenci značaj kongresa.

Sprejet akcijski program II. konference je vse od predsedstva ZKJ do osnovnih organizacij obvezal, da utrdijo lastne vrste, analizirajo naloge, postavijo roke ter nosilce nalog in odgovornosti.

Na konferenci je bilo slišati kritiko, in to ostro, jasno in odprto, toda ta ni napadala samoupravljanja ali našega samoupravnega tečaja; narobe, v kritiki je postavljena energična zahteva za hitrejšo uresničevanje samoupravnega cilja, krepitev demokracije in večjega vpliva delavcev na vse tokove družbenega življenja v državi.

Konferenca je razčistila mnoge dosedanje dileme. Z natančnim določanjem temeljnih postavk se zožuje prostor za omahovanje kot tudi za prisotnost tujih ideologij v Zvezi komunistov. Take razmere dajejo nove možnosti za idejno in akcijsko utrditev Zveze komunistov, za njeno večje angažiranje kot avantgarde delavcev. Vendar nikakor ne smemo misliti, da zdaj ZK prevzema delo drugih, ampak da se bori za take družbene odnose, da bodo delavci resnično sodočevali, da bo lahko vsakdo odgovorno opravljal družbeno dolžnost.

Druga konferenca je posebno poudarila pomembnost vodilne vloge delavskega razreda. Uresničevanje interesov delavskega razreda in krepitev njegove vodilne vloge mora ta nujno vplivati na vso dejavnost in politiko Zveze komunistov.

Prihodnji rodovi nas ne bodo cenili po tem, kakšne zaključke, resolucije in akcijske programe smo sprejeli, temveč po rezultatih, ki jih bomo dosegli z delom. Akcijski program, sprejet na tej konferenci, pa postavlja pred nas konkretno delo in naloge obveznosti vsem državljanom. Komunisti pa moramo prednjačiti.

OB KONFERENCI O SOCIALNIH RAZLIKAH

Za socialno pravičnost

Živimo v letu 1972. Od revolucije je preteklo že trideset let. Zato želimo napraviti majhen obračun. Boj se je sicer zmagovito končal, bitka pa še zdaleč ni bila dobljena. Besede z bojnih zastav smo zapisali v ustavo, v partijske programe, v zakone; postale so delovni program za uresničevanje nove družbe, ki bi temeljila na socialni pravičnosti. Zdaj hočemo zdrave odnose v razviti družbi. To je bil in ostaja naš program. Pot k temu cilju smo gradili po svoje, nihče je še ni prehodil pred nami. Naša hotenja in želje pa kdaj pa kdaj zadevajo ob ovire, ki jih povzročajo zlasti neodgovorni posamezniki v družbi, ki preživlja tudi mnoge objektivne težave. Ob tem pa vse prepogosto radi zamahnemo z roko, češ saj ti in jaz nič ne moreva proti temu. Vendar na vsakem koraku spoznavamo, da vse številne slabosti te družbe izhajajo iz nas, ki jo ustvarjamo. V nas je bolezen, ki ogroža družbeni organizem.

Nalezljiva bolezen, o kateri smo v imenu svoje namišljene nepomembnosti tako dolgo molčali, ali pa smo o njej samo šepetali, so tudi socialne razlike. Šele v zadnjem obdobju smo postali bolj pozorni nanje. Nekateri teoretiki nas tolažijo z globljimi spremembami v družbi, katerih logična posledica so tudi socialne razlike. Govori se o nekakšnem novem meščanskem razredu, ki pa je dejansko skupina iznajdljivih ljudi, katerim se ne zdi vredno več upoštevati načel resnično socialistične družbene ureditve, za katero so se mnogi borili že pred tridesetimi leti z orožjem v rokah. To je nespornost med tovariši, med prijatelji, ki ga je treba odpraviti ter utrditi veljavo pravih socialističnih ciljev. Ko jih bomo dosegli, ne bo treba več očitajoče govoriti o kozjanski revščini in o siromakih v Brkinih, vsakdo bo lahko dostojno živel.

Zdaj spoznavamo, da smo ob vseh teh vprašanjih bili premalo prizadeti, zdela so se

nam nekako manj pomembna. Šele ko so nas resno opozorili nanje podatki o socialni sestavi učeče se mladine in o različnih možnostih izobraževanja nasploh, smo skočili na noge. Dovolj! Naša družba mora svoje odnose graditi na poštenju in na spoštovanju sočloveka, saj imamo vendar vsi enake pravice do ugodnosti in do blaginje. Dejansko pa se moramo zgroziti ob podatku, da še tretjina gospodinjstev živi pod življenjskim minimumom, medtem ko mnogi neopravičeno kopičijo imetje. Stomilijonske vile so začele rasti iz kreditov in utajenih davkov, za otroške vrtnice enakih prostorskih dimenzij pa smo bili prisiljeni razpisati samoprispevek. Pustili smo rasti sloj ljudi, ki je spretno izigral naše zaupanje v pravične zakone in predpise.

Nemara nas še bolj upravičeno prizadene dejstvo, da danes mnogi kritično govorijo o socialnih razlikah, medtem ko so sami med tistimi, ki bi jim bilo treba trdo stopiti na

prste. Ob teh pojavih ne smemo več molčati, kot smo doslej, temveč moramo s konkretnimi in pametno premišljenimi akcijami zapreti takšen način zapostavljanja socialne enakosti, ki je temeljni ideal naše družbene ureditve. V tej družbeni ureditvi so žive zasnovne mnogoterih možnosti, kar so nekateri, med njimi tudi mnogi na vodilnih mestih, izkoristili na nepošten način. Poštenje, kot že rečeno, pa je temelj, na katerem je mogoče uresničevati socialistična načela. Da bi odkrili resnico o vseh teh zablodah in izkrivljenjih prvotno začrtane poti socialne enakopravnosti in enakosti, je bilo treba temeljito raziskati vse vzroke, ki jih bo treba v prihodnje tudi dosledneje nadzorovati, sicer se bo prepad med premožnimi in revnimi še poglobljal. Kdor nam bo še govoril, da je to naravni razvoj naše družbe, zasluži, da ga obsodi ves delavski razred, ki je že vse preveč žrtvoval za dobro počutje takih pridobitnežev. Le-ti so v minulem obdobju grobo izkoristili razmere, v katerih so zlasti nekateri vodilni ljudje v miru izkoriščali zaupanje svojih podrejenih, pa njihovega početja nihče ni mogel javno razkrinkati, kaj šele, da bi lahko odkrito govorili o socialnih razlikah, o bogatih in revnih; o bogatih na

tuj račun in o revnih na račun teh bogatašev. Prvi mrlič v ledeno mrzli, od vse socialistične družbe pozabljeni postelji v razpadajoči kozjanski koči nas je šele glasneje opozoril na škodo, ki jo povzroča s svojim molkom. Moral je umreti starček, pozabljen od vseh soljudi, ki razglašajo socialno enakopravnost, da smo povzdignili glas in začeli vsaj neimensko naštevati krivce za takšne krivice.

Zdaj upravičeno pričakujemo, da se bo premaknilo na bolje. Socialne razlike v vseh svojih razsežnostih so bile tudi tema odkritega in k akciji naravnane delovnega programa na tretji konferenci ZK Slovenije. Udeleženci so si bili edini v tem, da je treba energično, dosledno in zavzeto uresničevati dolgoročni in kratkoročni družbeni program. V kratkoročni program so vključene takojšnje akcije za preprečevanje ali za ublažitev socialnih razlik, v dolgoročnem programu pa se je treba zavzemati za resnične socialistične odnose, ki edini smejo veljati v naši družbeni ureditvi. Napočil je čas za konkretno akcijo. Ali boste tudi vi sodelovali? Delavstvo je utemeljilo to družbeno ureditev in delavstvo jo mora braniti. Vso pravico ima, da tudi strogo nastopi proti kršiteljem sprejetih socialističnih načel!

Sporazumevanje udeleženk

Na pobudo republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva je bil dne 14. aprila 1971 sklican sestanek pooblaščenih predstavnikov organizacij združenega dela kovinske in elektroindustrije Slovenije. Na tem sestanku je bila izvoljena komisija za pripravo samoupravnega sporazuma (v nadaljnjem besedilu komisija VII. sporazuma) iz naslednjih organizacij:

INŠTITUT ZA MET. KONSTRUKCIJE Ljubljana, ELEKTROKOVINA Maribor, KOVINAR Jesenice, ELMA Črnuče, VOZILA N. Gorica, UNITAS Ljubljana, METALNA Maribor, ZMAJ Ljubljana, KOVAŠKA INDUSTRIJA Zreče, LIBELA Celje, SMELT Ljubljana, STT Trbovlje, KOVINOPLASTIKA Lož, PLAMEN Kropa, SATURNUS Ljubljana, LITOSTROJ Ljubljana, LTH Škofja Loka, ZP ISKRA Ljubljana, TAM Maribor; na predlog sindikatov na 1. seji komisije pa je bil k sodelovanju v komisijo vabljen tudi predstavnik GORENJA iz Velenja.

Republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva je dne 28. aprila 1971 sklical 1. sejo komisije VII. sporazuma. Seja je bila konstitutivna. Za predsednika je bil imenovan Edi DELOPST, dipl. oec. iz ZP ISKRE, za tajnika pa Vladimir KOVAČ iz LITOSTROJA. Navzoči so došli za sedež komisije ZP ISKRA Ljubljana, Trg prekomorskih brigad 1.

Komisiji je bil tedaj predstavljen osnovni seznam organizacij po šifrah dejavnosti, kot izhodišče za oblikovanje števila udeleženk sporazumevanja.

Na 2. seji dne 21. maja 1971 je komisija obravnavala predlog družbenega dogovora, ki je bil tedaj še v obravnavi. Predvsem pa so se navzoči člani komisije dogovorili o načinu dela. S tem namenom je bil oblikovan vprašalnik za evidentiranje osnov za izdelavo samoupravnega sporazuma. Da bi delo potekalo kar najbolj intenzivno, so bile iz vrst članov komisije oblikovane ožje delovne skupine, in sicer posebej za ekonomsko-analitično obdelavo podatkov, za opredelitev elementov osebnih dohodkov in za pripravo besedila sporazuma. Navzoči člani komisije so se tedaj tudi izrekli za prispevek za kritje finančnih stroškov komisije.

V času med 2. in 3. sejo komisije je delo potekalo v okviru ožjih delovnih skupin. Delovni sestanki so bili v dneh 3. junij ter 17. in 18. junij 1971. Za oblikovanje zgradbe sporazuma so delovnim skupinam služili izpolnjeni vprašalniki. Od tedaj znanih 138 udeleženk sporazuma je vprašalnik izpolnilo 87 podjetij. Na osnovi podatkov iz vprašalnikov je bil izdelan 1. osnutek sporazuma. Komisija je prvi osnutek sporazuma dokončno oblikovala na svoji

3. seji dne 9. julija 1971 in ga sklenila posredovati vsem organizacijam, ki so se izrekle za pristop k VII. samoupravnemu sporazumu, v obravnavo. Osnutek je bil dne 14. 7. 1971 predložen tudi Republiškemu odboru Sindikata industrije in rudarstva.

Z obvestilom od dne 13. 7. 1971 smo zaprosili za izpolnjene tabele po metodologiji družbenega dogovora, na osnovi katerih smo že lahko preverjali tudi delovanje došlo osnutka sporazuma.

Do 15. 8. 1971 je komisija prejela k 1. osnutku sporazuma pripombe od 53 organizacij. Pripombe k osnutku je komisija prejela tudi od republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije ter Sveta za kovinsko in elektroindustrijo.

S pripombami je bila komisija seznanjena na svoji 4. seji dne 3. 9. 1971. Komisija je tedaj oblikovala stališča do pripomb ter o tem obvestila vse udeleženke sporazuma. Na podlagi pripomb je bil 1. osnutek oblikovan v 1. popravljeni osnutku.

Ker so bile pripombe zlasti s strani sindikatov takega značaja, da jih komisija ni mogla upoštevati mimo udeleženk sporazumevanja, je s pismom od dne 3. 9. 1971 o tem informirala vse udeleženke.

Dne 8. oktobra je komisija predlog samoupravnega sporazuma kovinske in elektroindustrije Slovenije predložila skupno s soglasjem sindikatov verifikacijski komisiji in republiškemu sekretariatu za delo.

Na podlagi meril po 1. popravljenem osnutku sporazuma smo z navodili od dne 20. 9. 1971 naročili organizacijam, udeleženkam v sporazumevanju izpolnitev tabel po metodologiji družbenega dogovora in sporazuma. Celotno dokumentacijo na tabelah A, B, C in D smo verifikacijski komisiji predložili dne 25. 10. 1971.

Komisija je nenehno skrbela za obveščenost, zlasti vseh udeleženk v sporazumevanju. S stališča informiranja so predstavniki komisije sodelovali na sestankih, ki jih je skliceval Svet za kovinsko in elektroindustrijo Zveze sindikatov Slovenije ter na Svetu za kovinsko in elektroindustrijo Gospodarske zbornice SRS.

Komisija se je pri svojem delu soočala z izrednimi težavami komunikativnega značaja zlasti pri zbiranju dokumentacije. Glede na razmeroma pozno začetno delo pri načrtovanju sporazuma za kar ni mogoče kriviti komisijo, ob veliki heterogenosti grupacije in le nekaj mesečnem efektivnem delu zaradi dopustov je komisija opravila delo uspešno. K temu je znatno prispevala enotnost članov komisije ob načrtovanju posebnih in avtohtonih rešitev sporazuma.

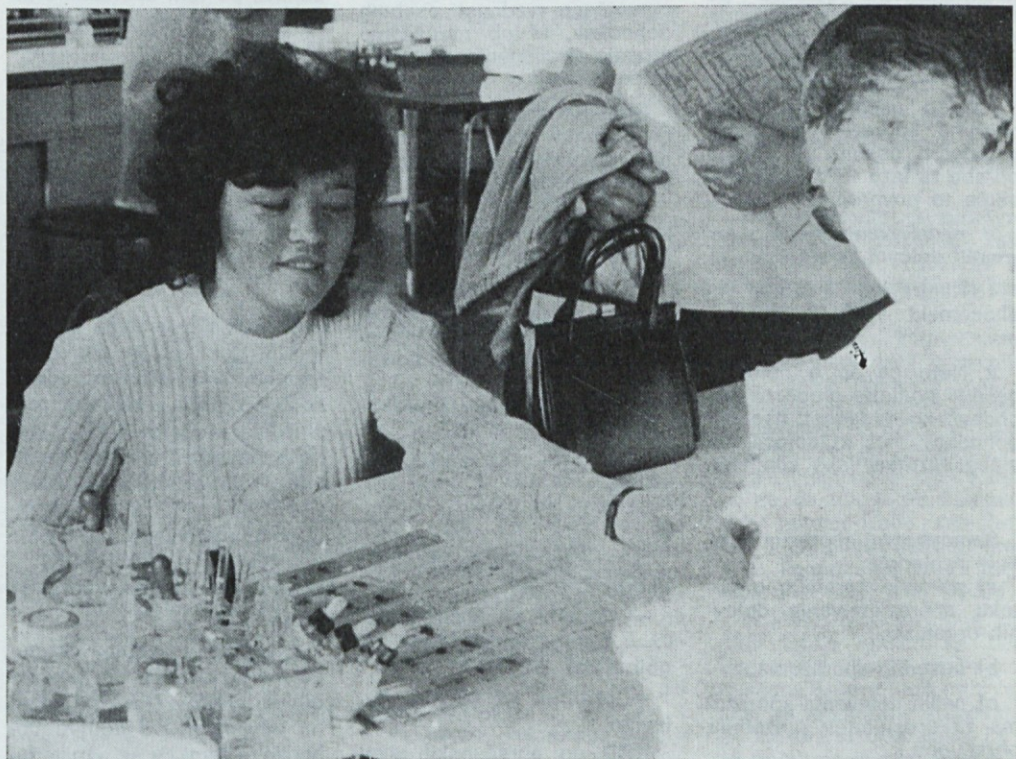
Komunisti Saturnusa podprli predlog

V ponedeljek 14. februarja so imeli člani OOKZ naše tovarne sestanek o stališčih II. konference ZKJ. Sestanka sta se udeležila tudi tov. Hafner Vinko, član sekretariata IK CK ZKS in Rejc France, sekretar občinskega komiteja ZK Moste-Polje.

V prvem delu sestanka je tov. Hafner Vinko obrazložil politično vzdušje, v katerem je druga konferenca ZKJ potekala in poudaril njen pomemben značaj, ki ji daje pečat malega kongresa. V drugem delu sestanka so komunisti postavili vrsto tehtnih vprašanj, na katere je odgovarjal tov. Vinko Hafner in z odgovori svojo uvodno razlago še dopolnjeval.

V zadnjem delu tega sestanka so predlagali tri člane za kandidate v Mestno konferenco ZKS in enega za občinsko konferenco ZK. Za tem se je razpletla živahna razprava o neusahljivi prizadevnosti tovariša Tita na kar so z velikim navdušenjem podprli predlog, da v drugo prejme red narodnega heroja.

Zaključil je France Rejc, sekretar občinskega komiteja ZK Moste-Polje, ki je dejal, da nas stališča II. konference zadoljujejo z velikimi nalogami, ki se jih moramo nemudoma lotiti vsi, ki se jih do sedaj še nismo. Naše delo moramo preorganizirati in začeti delovati kot organizacija in ne le kot posamezniki. Lotimo se naših notranjih nalog in ne čakajmo, da jih bo rešil nekdo od zunaj.

S krvodajalske akcije Saturnužanov

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka

V 5. številki lanskega letnika našega glasila smo naš delovni kolektiv seznanili z družbeno vlogo in pomembnostjo samoupravnega dogovarjanja na področju delitve dohodka. Ob koncu članka smo se tudi obvezali, da bomo delovnemu kolektivu podrobneje obrazložili vsebino sporazuma, ko bo njegovo besedilo sestavljeno. S tem člankom to svojo obveznost izpolnjujemo.

Po dolgotrajnem in razmerno napornem delu komisije, ki je pripravljala sporazum, je bil 6. oktobra 1971 podpisan »Samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov kovinske in elektroindustrije Slovenije.«

Sporazum je podpisalo 139 podjetij s področja kovinske in elektroindustrije Slovenije ter tovrstne obrti.

K podpisaneu sporazumu je dal Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije 6. oktobra 1971 tudi potrebno soglasje. Sporazum bi bilo namreč mogoče predložiti verifikacijski komisiji, ki naj bi ga vpisala v register in s tem »uzakonila«, šele pod pogojem, da republiški odbor sindikatov z njim soglasja. To soglasje je sporazum tudi dobil. Nato so sporazum predložili republiški verifikacijski komisiji, ki je 23. decembra 1971 izdala odločbo o vpisu v register. S tem je postal sporazum pravno veljaven. Verifikacijska komisija pa si je pridržala pravico, da bo po zaključnih računih za leto 1971 ponovno preverjala usklajenost samoupravnega sporazuma z družbenim dogovorom in drugimi samoupravnimi sporazumi. Obenem je tudi odločila, da osebna in skupna poraba za pogojno ne-kvalificiranega delavca po tem samoupravnem sporazumu za leto 1971 ne more presegati 1300 dinarjev kot osnova za izračun neobdavčene vrednosti osebnih dohodkov oziroma sporazum ne more omogočiti osebne in skupne porabe za leto 1971, ki bi presegla to povprečje.

V nadaljevanju želimo seznaniti delovni kolektiv:

1. Najprej o družbeni in ekonomski vsebini sporazuma,

2. Nato pa še o položaju našega podjetja glede na neobdavčeno vrednost osebnih dohodkov, kot jo določa odločba verifikacijske komisije.

1.

Samoupravni sporazum vsebuje naslednje:

a) poročilo komisije o poteku sporazumevanja delovnih organizacij,

b) besedilo sporazuma,

c) način delovanja sporazuma za uresničitev potrebnih obračunov,

d) soglasje republiškega odbora sindikatov.

a) Poročilo komisije, ki je hkrati uvod v sporazum, je objavljeno v celotnem besedilu na posebnem mestu te številke našega glasila.

b) Iz besedila sporazuma bomo navedli najpomembnejše vsebinske dele. Pri obravnavanju besedila ne bomo načenjali problematike, ki spremlja vsebino besedila sporazuma, ker bi s tem članek preobremenili. Ta ima namreč namen le informirati delovni kolektiv o tem, kako naj bi sporazum deloval in učinkoval.

Sporazum ima predvsem namen uresničevati delitev po delu, krepi povezanost delitve osebnih dohodkov z doseženimi poslovnimi uspehi, zagotavlja za delitvijo dohodka najprej širjenje materialne osnove in krepitev razvojnega in akumulativnega sposobnosti; podjetij ter usklajevati delitev sredstev skupne porabe med podpisniki.

Družbena vsebina sporazuma je torej v vplivanju na delitev dohodka tako, da se najprej zagotavlja družbeni in gospodarski razvoj podjetij, nato pa uskladi gibanje osebnih dohodkov z delovnimi rezultati. Na eni strani so se torej podjetja (podpisniki) sporazumela in dogovorila, kakšna merila bodo pri tem upoštevala in upravljala, na drugi strani pa bo družbena skupnost vplivala na delitev, za kakršno so se podjetja (podpisniki) dogovorila s tem, da bo preseganje dogovorjene vrednosti osebnih dohodkov obdavčevala. Če bo torej kako podjetje izmed podpisnikov tega sporazuma izplačevalo večje osebne dohodke, kot se je obvezalo s svojim podpisom, bo moralo iz ustvarjenega dohodka plačati tudi davek. Višina davka je odvisna od stopnje presežanja z delovnimi rezultati upravičene vrednosti osebnih dohodkov, ki ob naraščanju stopnje presežanja še hitreje narašča.

Sredstva dohodka namenjena osebnim dohodkom, ki še niso obdavčene se ugotavlja jo na ta način, da se:

— najprej ugotovijo sredstva kalkulativnih osebnih dohodkov (KOD),

— nato pa se KOD povečajo še za doseženi poslovni uspeh, ki se v merilih sporazuma izraža kot dejavnik stimulacije (FS).

KOD zajemajo naslednje vrste osebnih prejemkov:

— Kod po obračunskih skupinah,

— dohodek za nadurno delo,

— dodatki za delo ob nedeljah in praznikih,

— dodatki za nočno delo,

— dodatki za posebne pogoje dela,

— pribitek za vodilne delavce.

KOD po obračunskih skupinah se ugotavlja po posebnih metodologiji, ki temelji na

sporazumu, da se za nekvalificirane delavce obračunava KOD v višini 900 din mesečno, za priučene (polkvalificirane) delavce 1000 din, za kvalificirane delavce s končanimi poklicnimi šolami 1600 din, za visokokvalificirane s poklicnimi šolami in ustreznimi izpiti 1800 din, za delavce s končanimi šolami srednješolske ravni 2000 din, za delavce z izobrazbo višje stopnje oz. strokovnimi izpiti za to stopnjo 2400 din, za delavce z diplomami visokih šol in fakultet po 3000 din mesečno.

Za vodilne delavce se te osnove povečajo še za 40 odstotkov.

Podpisniki so soglasovali, da bodo znašali:

— dodatki za nadurno delo najmanj 50 odstotkov od obračunske postavke delavca,

— dodatki za delo ob nedeljah, državnih praznikih in dela prostih dnevih najmanj 30 odstotkov od obračunske osnove,

— dodatki za nočno delo najmanj 25 odstotkov od obračunske osnove.

Na tej osnovi izračunana vrednost KOD se poveča za faktor stimulacije (FS). Ekonomska vsebina tega faktorja je v tem, da se vrednost osebnih dohodkov, ki se ne obremenjuje z davkom, povečuje še za stopnjo delovnih in poslovnih uspehov podjetja. Če torej neko podjetje ne doseže takih rezultatov, da bi lahko doseglo FS večji kot 1, torej doseže npr. vrednost $FS = 1$, tedaj ne more izplačati osebne dohodke večje od KOD, ne da bi bilo hkrati obremenjeno z davkom.

Faktor stimulacije, kot faktor, ki povečuje KOD še za neobdavčeni del OD na osnovi delovnega uspeha, se izračunava po tem sporazumu na osnovi naslednje formule:

$$FS = FS_1 \times FS_2$$

$$FS_1 = 1 + 0,2 \cdot \frac{AK}{VS} + \frac{AK}{CD}$$

$$FS_2 = 1 + 0,03 \sqrt{\frac{AK + 100}{DOH}} - 10$$

Ekonomska vsebina prvega merila delovnih in poslovnih uspehov (FS₁) sloni na odvisnosti od stopnje rentabilnosti vloženih sredstev (VS) v odnosu do ustvarjene akumulacije podjetja (AK = dohodek zmanjšan za KOD) in dosežene akumulativnosti izražene z deležem akumulacij (AK) v celotnem dohodku podjetja (CD).

Ekonomska vsebina drugega merila delovnih in poslovnih rezultatov (FS₂) pa sloni na odvisnosti od delitve dohodka, s tem, da se izraža delitveni odnos v deležu akumulacije (AK) v dohodku (D).

Ostale matematične vrednosti v FS₁ in FS₂ izražajo le stopnjo povezave in odvisnosti med doseženimi poslovnimi rezultati in FS.

Čim večji bodo torej delovni rezultati podjetja, večje bo lahko povečanje izplačanih OD nad KOD, ki ne bodo podvrženi obdavčitvi.

Iz gornjega izhaja da bo neobdavčena vrednost OD nastajala v odvisnosti od kvalifikacijske strukture delavcev (višja ko je, višje so obračunske osnove v KOD), stopnje ekonomske učinkovitosti vloženih sredstev, stopnje akumulativnosti oz. »dobičkonosnosti«¹ poslovanja ter čim ugodnejšega delitvenega razmerja dohodka v korist akumulacije (skladov) podjetja.

Delovne organizacije podpisnice sporazuma so se soglašale, da bo najnižji osebni dohodek za normalni delovni uspeh oz. učinek v polnem delovnem času znašal najmanj 800 din. Najvišji osebni dohodek v podjetju pa bo posamezno podjetje ugotavljalo po formuli:

najvišji OD = povprečni KOD × FS × faktor števila zaposlenih.

Pomeni, da bo najvišji OD nastajal v odvisnosti od povprečnih KOD (višja ko je kvalifikacijska struktura višji je povprečni KOD), kakovosti poslovnega uspeha (FS) in velikosti podjetja, izražene v številu zaposlenih.

S temi določili je urejena delitev osebnih dohodkov. Področje sporazuma pa je tudi skupna poraba. V ta namen je v okviru sporazuma določeno naslednje:

— regres za letni dopust mora znašati najmanj 400 din in največ 600 din na zaposlenega,

— regres za prehrano najmanj 30 din in največ 50 din mesečno na zaposlenega.

Podpisniki sporazuma so se obvezali, da bodo s splošnimi akti določili tudi to, kakšne zneske bodo izplačale v breme sklada skupne porabe za naslednje namene:

— premije za kolektivno nezgodno zavarovanje delavca,

— socialne podpore (ob smrti, nesrečah in drugih izrednih primerih),

— prispevke k stroškom za izlete, ekskurzije, kulturne potrebe itd.,

— delovne nagrade in darila (za določeno delovno dobo, ob upokojitvi itd.).

Delovne organizacije so se s podpisom sporazumno tudi obvezale, da ne bodo v breme materialnih stroškov izplačale višjih zneskov kot so:

— dnevnice za potovanja po Jugoslaviji po 80 din in stroške prenočevanj,

— povračilo za prevoz z lastnim vozilom v višini 0,90 din za kilometer.

Sporazum tudi določa, da odpravnina ob odhodu v pokoj ali v primeru smrti delavca ne bo presegala višine

dveh povprečnih mesečnih plač na zaposlenega, ki bremenijo sklad skupne porabe.

Posebnega družbenega in ekonomskega pomena je tudi določilo sporazuma, ki se nanaša na merilo poslovne učinkovitosti podjetja.

Podjetje, ki ne bo ustvarilo niti toliko dohodka, da bi izplačalo OD v višini KOD bo poslovalo nezadovoljivo. Podjetja, ki bodo ustvarjala manj kot 10 odstotkov akumulacije v dohodku (AK v DOH), še ne bodo poslovale uspešno in bodo morali zato samoupravni organi temeljito proučiti poslovanje svojega podjetja in ustrezno ukrepati.

2.

Verifikacijska komisija je določila, da bodo izplačila OD, ki bodo presegala v letu 1971 1300 din na pogojno ne-kvalificiranega delavca, obdavčena oz. da sporazum ne bi smel omogočiti izplačila OD, ki bi presegal ta znesek.

Naše podjetje še ni končalo dela na zaključnem računu za leto 1971, zato ni mogoče podati dokončnega obračuna delitve OD in napraviti primerjavo z odločitvijo verifikacijske komisije. Ocenjujemo pa in to na osnovi obdelave podatkov, ki je bila vključena v delo komisije, da v našem podjetju v letu 1971 nismo presegli meje, določene od verifikacijske komisije. Organi upravljanja našega podjetja bodo med obravnavo in sprejemanjem zaključnega računa za leto 1971 proučili izpolnitev te družbene obveznosti.

3.

Podobno kot bodo pri izdelavi in sprejemanju zaključnega računa za leto 1971 ugotovili dejansko izpolnitev določila verifikacijske komisije, bodo v tem postopku izvedli tudi popolno primerjavo in analizo skladnosti delitve dohodka in osebnih dohodkov s sporazumom v našem podjetju. O ugotovitvah bomo delovni kolektiv tudi obvestili.

(P. S. urednika. V času redakcije in tiskanja glasila je delavski svet podjetja že sprejel zaključni račun za leto 1971 in ocenil, da nismo presegli meje. Več bomo poročali prihodnjič).

Družbeno usmerjanje delitve dohodka in vsebina ter delovanje sporazuma, ki ga je naše podjetje podpisalo, je precej širša tema, kot je mogoče razbrati iz tega, kar smo doslej pisali o njem v našem glasilu. V tem prispevku so le nakazane najosnovnejše določbe sporazuma, medtem ko bo potrebno o njem in dogovarjanju o delitvi dohodka na sploh spregovoriti v listu še večkrat, zlasti pa o njem razpravljati na sestankih družbenih organizacij in samoupravnih organov.

Božo inž. Alič

Stirje koti, štirih ljudi

Zračno, svetlo, prostorno stanovanje, to je želja vsakega človeka. Nekateri imajo to vprašanje rešeno že ob rojstvu kot sinovi ali hčere hišnih posestnikov. Večina pa se znajde pred problemom, kje in kako priti do stanovanja najkasneje ob odločitvi za samostojno ali zakonsko življenje. Nekateri pa se ubadajo s tem vprašanjem še dolga leta.

Naj navedem samo en preč primer. Jožica Dragan je zaposlena kot delavka v našem kolektivu že od 1959. leta. Pred desetimi leti ji je bila kot začasno stanovanje dodeljena sobica, ki meri $2,60 \times 4,50$ m. V njej živita z možem in dvema otrokoma, ki sta stara 11 in 12 let. Ni česar na svetu si bolj ne želi kot to, da bi imela vsaj kolikaj prostorno stanovanje; ne hrepeni po novem, želi si samo prostorno stanovanje, saj v tako utesnjenem ni več moč živeti. Pred dvema letoma je pričela namensko varčevati. Mnogo pa ne more vlagati, saj njen in možev zaslužek (oba sta nekvalificirana) komaj zadošča za življenje in tako ni mogoče, da bi mislila na graditev.

Ta vprašanja v našem kolektivu rešuje odbor za družbeni standard in rekreacijo. Seveda pa jih nikoli ne zmanjka, saj je bilo samo v preteklem letu v našem kolektivu 106 ljudi, ki so prosili, bodisi za dodelitev posojila za graditev ali nakup hiše, bodisi za preureditev hiše, ali pa za dodelitev stanovanja. S fluktuacijo delavcev pa se krog prosilcev nikakor ne zoži in v skladu za stanovanjsko graditev ni nikoli dovolj sredstev.

V sklad za stanovanjsko graditev pa se iztekajo naslednja sredstva:

- s splošnim aktom delovne organizacije določena stopnja prispevka od osebnih dohodkov ali s samoupravnim sporazumom določena minimalna stopnja prispevka na osebne dohodke;
- iz dela dohodka po zaključnem računu;
- iz posojil, ki so odobrena delovni organizaciji na podlagi vezave denarnih sredstev;
- iz vplačanih anuitet in obresti od odobrenih posojil;
- iz kupnine za prodana stanovanja;
- iz dela stanarin;
- iz dotacij in drugih virov.

Tako zberemo približno 180 milijonov dinarjev, kar pa je seveda premalo; saj bi za kolikor toliko zadovoljivo reševanje stanovanjskega problema potrebovali vsaj 500 milijonov dinarjev.

Prosilci pa pogosto očitajo odboru za družbeni standard in rekreacijo, na primer: Ta in ta ima vikend, avto in ne vem kaj še vse, pa je dobil stanovanje ali posojilo. Ali: Komaj je prišel v kolektiv in že je dobil posojilo za stanovanje. Kakor tudi: Dobil je

posojilo in odšel iz kolektiva. Še in še je tem podobnih očitkov. Gotovo je, da tudi pri delitvi posojila ali stanovanj ne gre vse brez spodrs-ljajev, ni pa tudi vse tako črno. Vedeti moramo, da delo odbora ni rožnato, saj je vsota, s katero razpolaga iz leta v leto premajhna, da bi bilo moč vsem ustreči.

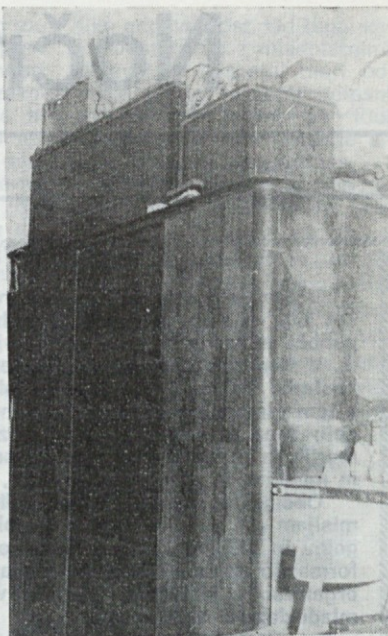
Vsakdo gotovo ve, da je pogoj za dodelitev posojila tudi pet let delovnega staža v kolektivu. So pa tudi izjeme, in to strokovni kadri, katerim se lahko v izjemnih primerih dodeli stanovanje ali posojilo ne glede na to, ali je ali ni v kolektivu že določeno dobo petih let.

Ob koncu bi dejal samo še to: Težko je materi z več otroki, ustreči željam in prošnjam vseh otrok. Toliko težje je ustreči željam zaposlenih,

za katere stanovanja niso otročje želje, temveč življenjska nujnost.

Smo pač v krogu, iz katerega

ga verjetno še kmalu ne bomo našli pravega izhoda; torej nam ne preostane drugega kot potrpljenje in upanje, da se bo nekoč vendarle obrnilo na bolje. Edo Robič

O STANOVANJH ŠE S PREDSEDNIKOM STANOVANJSKE KOMISIJE

Sprejemanje novega pravilnika o dodeljevanju kreditov za stanovanja in nakup stanovanj, začetek leta in s tem razporeditev in razdelitev sredstev za družbeni standard kakor tudi prispevek Eda Robiča so nas spodbudili, da smo zastavili nekaj vprašanj predsedniku stanovanjske komisije pri odboru za družbeni standard in rekreacijo JANEŽU HERZOGU:

Katere so glavne značilnosti novega pravilnika o stanovanjski politiki podjetja?

Predlog novega pravilnika o stanovanjski politiki ima nekaj novih določil, ki pa vsebinsko samo dopolnjujejo dosedanje pravilnik. Osnovno načelo — petletni staž — v našem podjetju je še vedno temeljni pogoj za pridobitev pravice do posojila za graditev ali nakup stanovanjske enote oziroma za dodelitev najemniškega stanovanja brez lastne udeležbe. Prav tako se nistat spremenili doba vračanja posojila in obrestna mera, predlog pravilnika pa uvaža novo možnost kratkoročnega posojila, vendar le do višine 20.000 din za dobo največ 7 let.

Predlog pravilnika uvaža novo obvezno lastno udeležbo od 20 do 30 odstotkov predračunske vrednosti stanovanjske enote. Posojilojemalec se mora zavezati, da bo ostal v delovni organizaciji najmanj polovično dobo odplačevanja kredita, sicer bo moral vrniti posojilo v za polovico krajšem času, obresti pa se mu bodo povečale za 4 %.

Predlog pravilnika točno določuje tudi oddaljenost novogradnje ali nakupa stanovanjske enote od sedeža podjetja, ki sme biti največ 10 kilometrov ob neugodnih prometnih zvezah in največ 40 kilometrov, če stoji stanovanjska enota v neposredni bližini javnih prometnih zvez. V 17. členu predloga so na-

šteti vsi podatki in dokumentacija, ki jih mora prosilec predložiti svoji vlogi. Člena 23. in 24. dopolnjujeta nova določila z možnosti zamenjave najemniškega ali lastniškega stanovanja za večje stanovanje, vendar z obvezo, da odstopi oziroma proda sedanje stanovanje delovni skupnosti. Novo je tudi določilo, da lahko zaprosi za posojilo več družinskih članov, zaposlenih v Saturnusu, vendar so upravičeni do maksimalnega zneska le za število stanovanjskih enot, ki jih nameravajo graditi. Zakoncema, ki živita v skupnem gospodinjstvu pripada le eno posojilo do maksimalne višine.

Posebno poglavje predloga pravilnika o stanovanjski politiki govori o postopku pri dodelitvi najemniških stanovanj socialno šibkejšim, kjer je točneje razložen način dodeljevanja teh stanovanj, kot pa je bil v prejšnjem pravilniku.

Stanovanje je največja dobrina človeka, ki je hkrati najdražja in za mnoge z lastnimi sredstvi nedosegljiva. Kako lahko povprečno socialno močan Saturnužan pride do stanovanja in kako podpovprečen?

Že nekaj časa priporoča stanovanjska komisija namensko varčevanje v enem izmed denarnih zavodov, ki dajejo na privarčevana sredstva še razmeroma visok kredit. Tako lahko posameznik poveča vložena sredstva po 13 mesecih za 75 %, po daljši varčevalni dobi pa tudi za precej višji odstotek. Tako si povprečno socialno močan Saturnužan ustvari podlago, ki jo lahko dopolni s kreditom, ki ga dobi iz sklada v podjetju.

Na tak način zbere toliko sredstev, da si bodisi sezida hišico v lastni režiiji ali pa kupi manjše stanovanje.

Socialno šibkejši Saturnužan lahko vloži prošnjo v skladu s člani od 30. do 38.

z željo, da mu odbor za družbeni standard in rekreacijo dodeli primerno stanovanje. Z namenom, da bi pospešili reševanje kritičnih primerov, je bilo že predlagano, da se od zbranih sredstev odvoji 30 % za nakup najemniških stanovanj za slabše situirane člane kolektiva.

Bomo morda obnovili za družno gradnjo ali bomo šli v drugo organizirano akcijo, v kateri bi naši delovni ljudje lahko ceneje prišli do stanovanj?

Zaenkrat še ne kaže, da bi lahko obnovili zadržno graditev, vsaj ne v obliki, kot je bila v Polju pred nekaj leti. Čeprav že imamo kupljeno zemljo, nimamo na voljo dovolj denarja, da bi lahko pričeli graditi vrstne hišice, ki so predvidene po urbanističnem načrtu na našem zemljišču.

Glede cenejše zidave pa čakamo na konkretnejše pogoje v Novem Kodeljevem, kjer obljublja zmožno ceno. Če bodo pogoji ugodni, bi se z delom naših sredstev priključili tej graditvi.

V kratkem ste dodelili dve stanovanji in tako rešili dva zelo nujna primera. Kakšna sta bila ta dva primera in koliko je še primerov, podobnih opisanemu v sestavku Eda Robiča?

Dodelili smo dve enosobni stanovanji, in sicer tov. Francu Zaletelj za njegovo tričlansko družino in tovarišici Mariji Kralj s hčerko. Oba primera sta bila na prednostni listi, saj sta bila otroka dvojčki Zaleteljevih stalno bolni in večkrat v bolnišnici zaradi neprimerne vlažnega stanovanja. Tov. Kraljeva pa je vrsto let stanovala v Cukrarni ločeno od svoje hčerke, ki jo je imela v reji pri svoji materi.

Primerov, kakršnega opisu je tov. Robič je še več. Trenutno je na prednostni listi še 12 prosilcev. Vsako leto

pa izpopolnjujemo to listo z novimi prosilci, med katerimi potem izbirajo komisija, odbor in socialna služba najkriticnejše primere in jih skušajo po najboljših močeh rešiti. Žal pa se med letom pojavljajo tudi razna samovoljna dejanja, nasilne vselitve itd., ki še povečujejo pritisk na maloštevilna najemniška stanovanja. Seveda pa taka samovoljna dejanja ne pomagajo komisiji pri reševanju problemov, niti jih žal ne moremo vrednotiti med najnujnejše primere, čeprav so bila storjena v stiski ali sili.

Imate predlog, kako priti do več sredstev za stanovanja?

Sredstva za povečanje stanovanjskega sklada so sicer s samoupravnimi dogovori določena s prispevkom najmanj 4 % od bruto osebnih dohodkov. Vsaki delovni organizaciji pa je dano na voljo, da dovoli vzeti iz sklada skupne porabe še primerno vsoto, o čemer pa bi moral razpravljati DSP.

Kako opravlja to zahtevno upravljalno dolžnost vaša komisija? Kdo v tovarni še odloča o stanovanjih in kreditih?

Stanovanjsko komisijo sestavljajo člani iz 7 enot podjetja. Vsak član na svojem področju zbira podatke o problematičnih primerih, podatke o prosilcih za kredite, najemna stanovanja itd. To delo se ne da opravljati kampanjsko, temveč teče vse leto, od delitve do delitve sredstev. Pogodbe za kredit ureja s prosilci strokovna služba.

O stanovanjih oziroma kreditih lahko odloča še DSP. Vodstvu podjetja pa je prepuščena še možnost intervencije za dodelitev stanovanja ali kredita strokovnjaku, če je to pogoj za nastop službe in, če Saturnus ne more drugače.

Nočno delo žena narašča!

Spoznanja pred katerimi še vsi preradi zamižimo

V Sloveniji dela še vedno okrog 18.000 žena in več kot 600 mladih delavcev v treh izmenah, torej tudi ponoči. In kar je še huje, njihovo število še narašča!

V tem zajetnem poročilu dajemo pregled škodljivih posledic nočnega dela žena in mladine, kaj je zapisano o tem v mednarodnih konvencijah, kaj določa o nočnem delu žena in mladine temeljni zakon o delovnih razmerjih in nakazujemo glede na naraščanje številna žena in mladine, ki delajo tudi ponoči, nujne ukrepe.

Občinskim svetom Zveze sindikatov ter njihovim komisijam, ki se ukvarjajo s problematiko delovnih pogojev in delovnih razmer delavcev, priporočamo to informacijo uporabiti in z njo seznaniti vse tiste osnovne organizacije sindikata, kjer še vedno delajo žene in mladi delavci tudi ponoči.

striji ter konvencijo št. 90 o nočnem delu otrok. Konvencija št. 89, ki velja le za industrijska in gradbena podjetja, ne pa za prometna podjetja in družbene službe, določa, da se smatra za nočno razdobje najmanj 11 neprekinjenih ur — vključujoč interval 7 neprekinjenih ur med 22. uro zvečer in 7. uro zjutraj, ki ga določi pristojna oblast za razna industrijska področja ali industrijske veje različno.

Neglede na starost je prepovedano nočno delo žensk v vseh javnih in zasebnih podjetjih in posameznih obratih, izjema pa so le podjetja, v katerih so zaposleni člani iste družine. Prepoved se ne uporablja: 1. v primeru višje sile, kadar pride v podjetju do prekinitve dela, ki je ni mogoče predvideti in ki se ponavlja; 2. v primeru, kadar se delo v proizvodnem procesu opravlja bodisi s surovinami, bodisi z materiali, ki so podvrženi hitremu kvarjenju, če je treba preprečiti uničenje takih materialov.

Zelo pomembna je določba, da lahko vlada ukine prepoved nočnega dela žensk po posvetovanju z zainteresiranimi organizacijami delodajalcev in delavcev, kadar to zaradi posebno resnih okoliščin zahteva nacionalni interes. O tem mora obvestiti generalnega direktorja mednarodnega biroja dela v svojem letnem poročilu o izvajanju konvencije.

Konvencija se ne uporablja: 1. za ženske, ki so na vodilnih delovnih mestih ali na delovnih mestih tehničnega značaja, za katera so odgovorne; 2. za ženske, ki so zaposlene v službah za higieno in v socialnih službah in ki ne opravljajo fizičnega dela.

Temeljni zakon o delovnih razmerjih in nočno delo

Naš temeljni zakon o delovnih razmerjih določa, da se šteje za nočno delo v razdobju

med 22. uro zvečer in 5. uro zjutraj v industrijskih in podobnih podjetjih, v kmetijstvu pa med 22. uro zvečer in 4. uro zjutraj (52. člen). V tem času je prepovedano delati delavki med nosečnostjo in delavki z otrokom starim do enega leta ter delavcu, kateremu bi po zdravniškem izvidu nočno delo lahko poslabšalo zdravstveno stanje (54. člen). Tem kategorijam delavcev ne more delovna skupnost pod nobenim pogojem odrediti nočnega dela, niti ne na lastno željo in to ne glede na vrsto dejavnosti delovne organizacije. Ta prepoved je absolutna in velja tudi v primeru višje sile.

Zakon nadalje določa, da mora biti delavka razporejena na delovno mesto tako, da ni kršena pravica do sedemurnega nepretrganega počitka med 22. uro zvečer in 7. uro zjutraj (55. člen), ki je določen v konvenciji št. 89. Izjemo od te prepovedi predstavlja razporeditev na nočno delo:

1. če je prišlo do prekinitve dela zaradi višje sile;

2. če je treba preprečiti škodo na surovinah ali drugem materialu;

3. če to terjajo posebno resne družbene, ekonomske, socialne in podobne okoliščine. Vendar se lahko uvede tako nočno delo le, ko dobi delovna organizacija za uvedbo takega dela soglasje republiškega sekretariata za delo, ki daje tako soglasje po predhodnem mnenju ustreznega republiškega odbora sindikata delavcev posameznih dejavnosti in republiške gospodarske zbornice. Prepoved nočnega dela se ne nanaša na delavko na vodilnih delovnih mestih, ali na delu v zdravstvenih in socialnih službah v delovnih organizacijah.

Posebno pravno zaščito nočnega dela uživa tudi mladina do 18. leta starosti. Medtem ko so za prepoved nočnega dela ženske že navedene izjeme, prepoveduje kon-

vencija št. 90 o nočnem delu v industriji nočno delo otrok brez izjeme. Absolutna prepoved nočnega dela po velja le do 17. leta starosti. Za delavce med 17. in 18. letom starosti pa so po našem TZDR* v skladu s konvencijo tudi izjeme. Mogoče jih je namreč razporediti na nočno delo ob enakih pogojih kot delavke po 55. členu TZDR (prekinitve dela zaradi višje sile, resne družbene, ekonomske, socialne in podobne okoliščine), pogoj za to pa so posebne hude okoliščine zaradi splošne koristi. Delavci do 18. leta starosti so glede nočnega dela na boljšem kot delavke v tem, da se pri njih nanaša prepoved nočnega dela poleg v industrijskih in gradbenih delovnih organizacijah tudi na prometne delovne organizacije in da traja nočni počitek eno uro več in to med 22. uro zvečer in 6. uro zjutraj, s tem, da za mladino, ki še ni dopolnila 16 let, pristojne oblasti v posameznih državah ne morejo same odločiti o drugačni razporeditvi tega časa.

Predvsem pa je treba poudariti, da pravno zaščito glede nočnega dela žensk in mladine kljub vsem dobrim namenom, ki jih je morda upošteval zakonodajalec, močno omaja določilo 3. odstavka 55. člena TZDR, ki dopušča izjemo, da se nočno delo žensk in mladine lahko uvede v posebno resnih ekonomskih, socialnih in podobnih okoliščinah. Verjetno ni treba posebej omenjati, da so posebno resne ekonomske in druge okoliščine pri nas nekaj stalnega in nenehnega ter da imajo iz tega razloga opravilo vsi pristojni organi, ki dajejo dovoljenja za uvedbo nočnega dela. Morda ne bi bilo tolmačenje tega predpisa tako široko, ko bi bile te posebno resne ekonomske in druge okoliščine nekje procizirane. Tako pa je prepuščeno praksi, kaj si pod tem poj-

mom predstavlja. Razloge za uvedbo nočnega dela tako delovni organizaciji res ni težko najti; težje jih je najti za njegovo odklonitev. Posledica tega pa je, da imamo danes v Sloveniji približno 18.000 žensk in 640 mladoletnih delavcev, ki delajo v nočni izmeni.

Nočno delo žena in mladine narašča

Nočno delo žena in mladine se vztrajno širi tako po številu podjetij, še bolj intenzivno pa po številu žensk v posameznih podjetjih oziroma panogah. V letu 1970 je bilo na primer v primerjavi z letom 1969 zaposlenih v nočnih izmenah 5.204 več žensk, od tega v industriji in rudarstvu 21,9%. Nekatera podjetja sploh ne navajajo vzrokov, prav tako niso v številnih zahtevkih navedena delovna mesta in število žensk, ki naj bi delale v nočni izmeni. V več kot polovici vlog podjetja sploh ne omenjajo dodatnega plačila za nočno delo, nekatera pa dajejo za kompenzacijo druge proste dni. **Politika stalnih podaljševanj dovoljenj za nočno delo pa kaže torej na to, da podjetja kljub poudarku, da gre začasno uvedbo, vse bolj prehajajo k redni uvedbi nočnega dela!**

Vzroki za obstoj nočnega dela so predvsem ekonomske narave (zastarela proizvodnja, kratka amortizacijska doba strojev, delno pa morda tudi prenašel obvezen prehod na 42-urni delovni teden, čeprav za to še povsod ni bilo ustreznih pogojev). Vse se je gradilo na tem, da se čimbolj skrajša delovni teden, na pa delovni dan.

Zaostreni pogoji pri nabavi opreme često terjajo, da se morajo stroji hitreje amortizirati, kot bi to omogočila normalna doba amortizacije, če bi se delalo na njih le v dveh izmenah. Ta problem je še posebno pereč pri tekstilni industriji, kjer dela v nočni izmeni 2.366 delavk in 126 mladoletnih delavcev. Odprava nočnega dela bi bila tu možna le tako, da bi družba ustvarila pogoje, v katerih bi se vsaj del tekstilne industrije lahko moderniziral.

Kako dolgo bomo od žena in mladine terjali davek na račun nočnega dela?

Razlogov, da se delovne organizacije zatekajo k nočnemu delu, je poleg omenjenih še veliko in so često tudi opravičljivi. V glavnem pa moramo vendarle smatrati, da so to rešitve po poti najmanjšega odpora. To je razvidno tudi iz tega, da se odprave nočnega dela lotevamo že celih 16 let, pa smo vendar skoraj nič ali zelo malo napredovali. Ob tem pa se nujno poraja vprašanje: le kako dolgo bomo še dopustili, da bodo naše žene in mladina za poslovno uspešnost in konkurenčnost podjetja plačevali tako velik davek?

Posebno bi bilo treba osvestiti nočnega dela žene-matere, saj nam je dobro poznano, da se te delavke le redkokdaj preko dneva dovolj naspijo.

Najprej poostriti kriterije za dovoljevanje nočnega dela

Seveda pa nočno delo ni pojav za sebe, temveč je del kompleksnega dogajanja ter ga je zato treba reševati v sklopu ukrepov za rast in preprek celotnega gospodarstva. Pravilno bi bilo, da bi se sistematično lotili odpravljanja glavnih vzrokov, ki vodijo v nočno delo žensk. V prvi fazi bi se morda omejili le na poostreženje kriterijev, po katerih je omogočeno izdajanje dovoljenja nočno delo. Od delovnih organizacij bi morali zahtevati: 1. da kot kritične ure izključijo čas med 11. in 4. uro zjutraj; 2. naj iz nočnega dela izključijo osebe, ki so starejše od 45 let, matere z mladoletnimi otroki ter mladoletne delavke; 3. ugotoviti bi bilo treba tudi, kakšno skrb vodijo delovne organizacije glede dostopnosti tistih delavk in mladine, ki delajo v nočni izmeni; 4. ugotoviti, kakšne so zaloge in kakšna je povezava med proizvodnjo in komercialno tistih podjetij, ki imajo uvedeno nočno delo; 5. za vse ostale delavke pa bi morale delovne organizacije postaviti programe za postopno odpravo nočnega dela žena.

Obstaja nevarnost, mimo katere ne moremo iti, da bi z ukinitvijo nočnega dela nastal višek delavk. Pa vendar bi se tudi to dalo kako rešiti s tem, da bi morda nekatere delavke premestili na druga delovna mesta, dali tej ali oni delavki možnost, da bi se prekvalificirala, za nekatere pa poskrbeli novo zaposlitev drugod. So tudi primeri, ko opravljajo izučene obrtnice (npr. šivilje) na strojih taka dela, ki nimajo nič skupnega z njihovim poklicem, v istem kraju pa primanjkuje prav tistih obrtnic. Ali ne bi bilo bolje, če bi se v teh krajih ustanovile obrtne delavnice in v njih zaposlili takšne delavke?

stali višek delavk. Pa vendar bi se tudi to dalo kako rešiti s tem, da bi morda nekatere delavke premestili na druga delovna mesta, dali tej ali oni delavki možnost, da bi se prekvalificirala, za nekatere pa poskrbeli novo zaposlitev drugod. So tudi primeri, ko opravljajo izučene obrtnice (npr. šivilje) na strojih taka dela, ki nimajo nič skupnega z njihovim poklicem, v istem kraju pa primanjkuje prav tistih obrtnic. Ali ne bi bilo bolje, če bi se v teh krajih ustanovile obrtne delavnice in v njih zaposlili takšne delavke?

V republiški zakonodaji točneje urediti prepoved nočnega dela

Razumljivo pa je, da bi bilo treba — če bi hoteli v indu-

striji zagotoviti absolutno zaščito žena in mladine pred nočnim delom — v prvi vrsti dopolniti našo delovno zakonodajo in to tako, da ne bi dopuščala preširokega tolmačenja izjem glede uvedbe nočnega dela. Glede na zvezne ustavne amandmaje, ki dopuščajo tudi na področju delovne zakonodaje prehajanje pristojnosti od federacije na republiko, je morda prav sedaj prav primerno z našimi republiškimi zakoni (vključujoč pri tem norme mednarodnih konvencij) bolj podrobno urediti prepoved nočnega dela žensk in mladine. Predvsem bi bilo to treba storiti za mladoletne delavce pod 18. letom starosti, za katere predstavlja vključevanje v proizvodnjo pomemben korak v življenju, za družbo pa ve-

liko odgovornost. Od tega, ka-

ko postopamo z mladoletnimi delavci je v znatni meri odvisen njihov nadaljnji telesni in duševni razvoj pa tudi vprašanje bodoče delovne sile v našem gospodarstvu.

Ze pred 70 leti ni bilo na svetu med zdravniki in specialisti nobenega dvoma o škodljivih posledicah, ki jih ima na človeka nočno delo, pa vendar se v praksi njihova mnenja še danes zanemarljiva. Razlog je verjetno v tem, ker so pri nas vse preveč potisnjeni v stran vsi tisti ukrepi, ki bi jih bilo treba nuditi človeku, da bi lahko dosegel visoko produktivnost.

(Interne informacije republiškega sveta sindikata)

Nove investicije v obratu Zalog

V obratu Zalog smo postavili nove proizvodne zmogljivosti, da bomo lahko povečali proizvodnjo ter izboljšali kakovost izdelkov. Hkrati bo tako mogoče ugoditi vse večjim zahtevam trg. Naši samoupravni organi pa bodo morali v sodelovanju s tehničnimi službami čimprej poskrbeti za dokončno ureditev primernih skladiščnih prostorov. Zaradi premajhnih skladišč smo morali že večkrat ustaviti proizvodnjo na avtomatskih linijah. Tako se dogaja, da v nesezonskih mesecih (januar, februar in marec) v obratu Zalog ne morejo pripraviti zaloge izdelkov, ker so skladišča premajhna, medtem ko v sezonskih mesecih ni mogoče izpolniti vseh naročil kljub delu v več izmenah.

Tehnične službe so zategadelj že pred dvema leti pripravile načrt za nadaljnjo graditev v Zalogu. Zgradili naj bi novo tovarniško halo v velikosti 88 x 38 metrov, ki bi najprej služila za skladišče. Halo je bila predvidena že v istem načrtu kot hala iz leta

1968. Osnovna konstrukcija bo torej jeklena. Delavski svet je potrdil idejni program že 24. aprila 1970 in s tem dal pooblastilo investicijski skupini, da pripravi vso potrebno dokumentacijo do konca leta 1970. Tehnično dokumentacijo je izdelal Industrijski biro že do 25. novembra 1970. Predračunska vrednost za nov objekt je takrat znašala 4.234.853 dinarjev. Gradbena dela je prevzelo SGP Grosuplje, ki je ponudilo najboljše pogoje. Še istega leta so vse odgovorne službe začele zbirati sredstva, kajti tako velike investicije si iz lastnih sredstev nismo mogli privoščiti. Ljubljanska banka nam je na uspešnih pogovorih obljubila, da nam bo s kratkoročnim kreditom omogočila graditev.

Po načrtu naj bi halo začeli graditi marca 1971, dela pa bi končali že septembra istega leta. Zaradi devalvacije dinarja v januarju 1971 in novih stabilizacijskih ukrepov, ki so popolnoma zavrli vso investicijsko dejavnost, pa se je podjetje znašlo v težkem položaju. Ljubljanska banka nam je odpovedala kreditiranje, tako da je bilo treba vsa vprašanja v zvezi z graditvijo ponovno proučiti. Glede na nov finančni položaj smo devalvskemu svetu 29. julija lani predložili v potrditev sklep, da pristala tudi banka in nam odobrila kratkoročni kredit v vrednosti 2.508.000 dinarjev.

S tem je bilo končano obdobje priprave in septembra 1971 je SGP začelo pripravljati gradbena dela. Največ težav je bilo s podjetjem Monter iz Dravograda, kjer so izdelali vso jekleno konstrukcijo, ki so jo 15. novembra lani začeli postavljati na pripravljene temelje. Delo so opravili do novega leta.

Zelo neugodna zima je nekoliko zavrila zidarska dela, vendar jih sedaj nadaljujejo, tako da bomo po načrtu izročili halo svojemu namenu že konec aprila letos.

JANEZ DEISINGER

ALKOHOLIZEM-problem posameznika, družine, podjetja in vse družbe

Dne 14. februarja 1972 je DSP obravnaval v eni izmed točk svojega dnevnega reda tudi pritožbo Jančar Pavla zoper odločitev disciplinske komisije, da mu zaradi malomarnega odnosa in discipline preneha delovno razmerje v naši tovarni.

Istega dne sem Jančar Pavla, dvorišnega delavca, tudi spoznala. Na hitro zbrani podatki, zlasti pa razprave na sami seji, so mi nedvomno povedali, da gre pri njem za dolgoletni alkoholizem in da je danes po alkoholu že popolnoma razvajan.

V dveh letih, kar je zaposlen v tovarni, je bil Jančar nekajkrat opozorjen. Žal pa opozorila še nobenemu alkoholiku niso trajno odgnala želje po pijači. Njihove žene najbolj vedo, da ne grožnje ne prošnje ne solze ne pomagajo pri tem. Kaj torej pomagati? Odpust, pri katerem postavimo alkoholikovo družino v brezupen položaj? Ne njega, kajti prepričani smo lahko, da bo on našel način, da bi še naprej pil. Samo energična zahteva in konkretna dejanja lahko dajejo rezultate, ne pa besede! Pomilovanja ne smemo poznati, kajti s tem delamo zelo slabo uslugo alkoholiku in njegovi družini, če je potrebno je treba alkoholika »prisiliti«, da se odloči za zdravljenje.

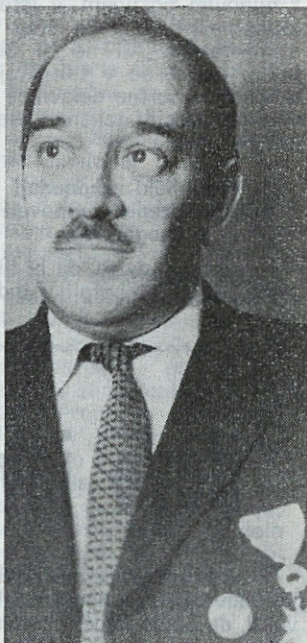
Zakaj sem torej na seji DSP nastopila proti Jančarjevemu odpustu? Čisto preprosto zato, ker smo ga nekajkrat res opozorili, toda nekaj stokrat smo le gledali, da je vinjen. Pustiti, da tako dela, potem pa ga odpustiti misleč, zdaj je pa problem za nas rešen, je popolnoma zgrešeno. Od njega moramo zahtevati, da se zdravi, da ustvarja trezen in da svoji družini da, kar ji je kot mož in oče dolžan dati. Šele takrat, ko mu bomo dali to možnost, pa je Jančar ali kdorkoli drug ne bi hotel izkoristiti, bomo lahko razpravljali o njegovem odpustu. Tovariši in tovarišice! Šele dva meseca sem član vašega kolektiva, vendar me je problem alkoholizma, s katerim se vsak dan srečujem, že močno prevzel. Jančar Pavel, čigar primer je od mene zahteval prvo akcijo, pa me je spodbudil, da se bom tega problema poskušala lotiti v vsej njegovi celovitosti. Seveda ne sama, ampak ob pomoči vas vseh, kajti nečesa se moramo zavedati; alkohol je hujša rana, kar povzroča trpljenje vsem družinskim članom, soseski ali delovnemu okolju.

V nekaj nadaljnjih številkah našega časopisa vas bom poskušala seznaniti z važnejšimi spoznanji v alkoholni bolezni, o družinski terapiji, klubih in morda še čem. Prepričana sem, da boste članke z razumevanjem sprejeli in verjeli, da niso ne potuha in ne gonja za alkoholike. Potuha pa je, kadar jih okrog sebe gledamo, da jih ne vidimo in dopuščamo, da iz leta v leto bolj propadajo oni in njihovi svojci.

A. Kranjc

SVOJEVRSTNA REKORDERJA

Veliko imamo krvodajalcev, ki so dali kri že večkrat. Rekorderja pa sta Bogdan Tvrđi in Slavka Robič.

TVRDI BOGDAN

Tvrđi Bogdan, predelavec v plastiki Polje, je 15. II. dal kri že devetdesetih.

Prvič jo je dal pred 27. leti, ko je služil vojaški rok. Od takrat naprej jo je dajal redno ob vseh akcijah dokler ga niso začeli sami klicati ob izrednih primerih.

Kri je dal tudi že v Italiji, Franciji, Belgiji in večkrat v Nemčiji za našega delavca. Trikrat se je udeležil tudi mednarodnih posvetovanj, kot član slovenskega rdečega križa.

V Sloveniji je med rekorderji, rad bi dosegel številko 100, če mu bo to dopuščalo zdravje.

Dobil je že srebrno in zlato značko, jugoslovansko srebrno odlikovanje in belgijsko zlato odlikovanje 1970. leta. Poleg teh visokih priznanj pa še celo vrsto diplom in drugih zahval.

Delo v organizaciji rdečega križa mu je postalo največje zadovoljstvo. Vključen je v delo občinske in mestne organizacije.

ZAKAJ DAJEŠ KRI?

S te mnajbolj pomagam človeku. To je več kot beseda, več kot denar, to je najbolj čisto človeško, ne glede na politično ali versko prepričanje, ne glede na raso.

ROBIČ SLAVKA

Robič Slavka, delavka v obratu embalaže je do sedaj dala kri že 32-krat.

Prvič jo je dala kot mladinka v vojaški bolnici za ranjence leta 1946. Od takrat se je udeleževala rednih krvodajalskih akcij, večkrat jo je šla dati sama ali so jo poklicali ob nujnih primerih.

Ima srebrno in zlato značko ter diplomu.

ZAKAJ DAJEŠ KRI?

Ko sem jo dala prvič, smo jo dali vsi mladinci, kar se je takrat smatralo za dolžnost. Danes imam to za nekaj povsem normalnega.

KRI SO DAROVALI

Letošnje krvodajalske akcije se je udeležilo točno 200 članov. Enega so vsled poškodovane roke odvrnili že pri vходу na zavod, 13 pa kasneje po pregledu. Kri je dalo 186 članov, večinoma njih že večkrat.

1. Zavrl Leopoldina
2. Dovč Marija
3. Kočar Štefka
4. Miklavc Jože
5. Sečkar Vinko
6. Smrekar Tončka

7. Černe Janez
8. Plešič Franciška
9. Rački Ivanka
10. Prašnikar Janez
11. Jerman Franc
12. Ržen Silvo

8. marec — mednarodni praznik žena

Leta 1910 je bil v Kopenhagnu na Danskem kongres Druge internacionale, in sicer od 28. avgusta do 3. septembra. Hkrati oziroma pred tem se je prav tam sestala tudi druga mednarodna socialistična ženska konferenca, ki je obravnavala vprašanje varstva mater in otrok, vprašanje boja za žensko volilno pravico, predvsem pa vprašanje boja za mir, kar je izrazila še s posebno resolucijo, v kateri se je glede boja proti vojski pridružila sklepom prejšnjih mednarodnih kongresov Druge internacionale v Londonu, Parizu in Stuttgartu. Tudi kopenhški kongres je sprejel resolucijo za »bojvsebolj so se »ideološko« priproti militarizmu in vojski» pravljali na to, da izdajo re-

Takrat je bila Druga internacionala — mednarodna zveza delavskih strank — veličanska organizacija. Članstvo socialističnih in socialnodemokratskih strank v posameznih državah je neprestano rastlo in stranke so imele vse več svojih zastopnikov-poslancev v skupščinah. Zdelo se je, da je to nepremagljiva sila, ki bo lahko rešila svet pred pretečo vojsko, ki bo lahko preprečila, da bi se morali izkoriščati delovni ljudje klati med seboj za koristi svojih izkoriščevalcev. Toda vrhovi posameznih strank so se vsebolj nagibali tu. Tudi kopenhški kongres reformizem in oportunizem, je sprejel resolucijo za »bojvsebolj so se »ideološko« priproti militarizmu in vojski» pravljali na to, da izdajo re-

volucionarno stvar delavskega razreda in se postavijo v obrambo »domovine«, to se pravi — v obrambo buržoazije svojih držav, kar se je potem ob začetku prve svetovne vojske tudi zgodilo — razen v ruski, srbski in deloma v italijanski socialnodemokratski stranki.

Klara Zetkin, sekretarka socialističnega Mednarodnega ženskega sekretariata, ustanovljenega l. 1907 na prvi mednarodni socialistični ženski konferenci v Stuttgartu, pa je bila zmeraj neizprosna in dosledna revolucionarka. Verovala je v ljudske množice in delala zanje — če je bilo treba, tudi proti nazorom in namenom vodstva zlasti svo-

je, to je nemške socialnodemokratske stranke. Zato je hotela v tedanjem napetem označju evropskega političnega življenja in nesoglasij v evropskem delavskem gibanju poleg resolucij tudi dejanj, dejanj, ki naj bi se bolj zrevolucionirala delovne množice, zlasti ženske. Tisto leto — 1910 — so februarja meseca socialistke v Združenih državah Amerike priredile socialistični ženski dan za žensko enakopravnost. To je Klara Zetkin privedlo na misel, predlagati drugi mednarodni konferenci socialistk mednarodni ženski dan, ki naj bi se prirejal vsako leto in po vseh državah v znamenju skupnega boja proti kapitalističnim izkoriščevalcem in imperialističnim vojnim hujšakem in hkrati s tem v znamenju skupnega boja za žensko enakopravnost.

Tako sta Klara Zetkin in njena sodelavka Käthe Duncer 27. avgusta 1910 konferenci predložili predlog, ki ga je konferenca sprejela kot resolucijo, da naj namreč socialistke vseh dežel prirede vsako leto v dogovoru z razredno zavednimi političnimi in sin-

dikalnimi organizacijami proletariata v svojih deželah »ženski dan, katerega namen bodi predvsem agitacija za žensko volilno pravico. To zahtevo pa je treba prikazati v zvezi s celotnim ženskim vprašanjem, in sicer tako, kakor ga razumejo socialisti. Ženski dan mora imeti mednarodni značaj ...«

Kako pa socialisti žensko vprašanje razumejo oziroma, kako ga morajo razumeti, če so res socialisti, je Klara Zetkin odločno povedala že na mednarodnem delavskem zborovanju v Parizu leta 1889, to je na ustanovnem zborovanju Druge internacionale. »Nič čudnega ni,« je rekla tedaj med drugim, »če nazadnjaški elementi nazadnjaško mislijo o ženskem delu. Zelo čudno pa je, da srečujemo napačne poglede o tem tudi v socialističnem taboru, kjer terjajo nekateri, da naj se žensko delo odpravi. Vprašanje ženske osvoboditve, to je v zadnji stopnji ženskega dela, je gospodarsko vprašanje ... Socialisti morajo vedeti, da je žensko delo pri sedanjem gospodarskem razvoju nekaj nujnega ... da žen-

13. Dimc Alojz
14. Strniša Peter
15. Cimerman Janez
16. Anžič Bogdan
17. Grum Leopold
18. Kralj Aleksandra
19. Danilovič Živojin
20. Susman Stane
21. Jakop Marjan
22. Novak Štefka
23. Cvar Marija
24. Ogrizek Marija
25. Jager Marija
26. Zadnikar Fani
27. Prebil Rozalija
28. Longyka Bernarda
29. Bovhan Ivanka
30. Podbrežnik Antonija
31. Zavri Cilka
32. Primar Silvester
33. Pirš Marija
34. Pajnič Ivan
35. Twrdy Irena
36. Twrdy Bogdan
37. Slak Ladislav
38. Kregar Majda
39. Curk Milan
40. Cimerman Stane
41. Pirš Alojz
42. Jager Jože
43. Završnik Stane
44. Lovrenčič Stjepan
45. Pavlič Jože
46. Ločniškar Marjan
47. Svetek Marija
48. Čebular Terezija
49. Smrekar Anica
50. Kordiš Marija
51. Erlih Anton
52. Žizek Marija
53. Plaznik Mirko
54. Zupančič Jože
55. Javoršek Angela
56. Trbanc Tone
57. Salkič Smail
58. Lukežič Anton
59. Zmazek Marija
60. Zelnik Vinko
61. Andročec Marija
62. Zupan Stane
63. Kompare Janez
64. Zupančič Milan
65. Grah Jelka
66. Marinčič Ivanka
67. Jambrovič Viktor
68. Zidar Nežka (odklonjena)

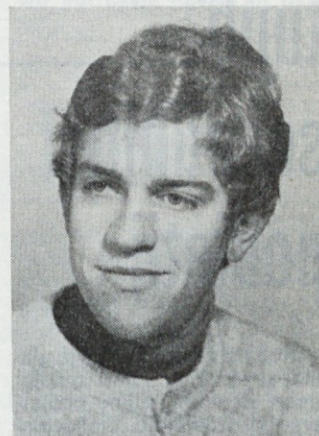
69. Japelj Franc
70. Podobnik Ivan
71. Krušič Marija
72. Pavičič Cilka
73. Orhini Janez
74. Volčini Cilka
75. Grm Ana
76. Kocman Kristina
77. Slak Milena
78. Kamin Vili
79. Štancar Marija
80. Glušič Zvonko
81. Božak Vida (odklonjena)
82. Horvat Marija
83. Ciuha Ljubomira (odklonjena)
84. Wertwi Marjan
85. Goršič Bogo
86. Ferjan Magdalena (odklonjena)
87. Petrič Marija
88. Zupančič Frančiška
89. Nahtigal Vera
90. Kolman Marija
91. Zupančič Pavla
92. Georgijev Darinka
93. Glavan Štefka
94. Ponikvar Kristina
95. Zagar Marija
96. Turek Janez
97. Stržisar Rozalija
98. Mencinger Emilija
99. Kukovica Fani (odklonjena)
100. Hvalec Darinka
101. Matjašič Jelka (odklonjena)
102. Glavan Jelka
103. Majnik Adolf
104. Zagar Marija
105. Potočnik Anica
106. Toni Helena
107. Povše Fani
108. Pibernik Majda
109. Persaj Joža
110. Kelbelj Janez
111. Duh Ivan
112. Kovačič Marija
113. Zgajnar Vida
114. Zvizdalo Ostoja
115. Robič Slavica
116. Bučar Ivanka (odklonjena)
117. Anžin Francka
118. Šuštaršič Marija
119. Novak Marija
120. Gregorič Marija
121. Zajc Stanislav
122. Mostar Majda
123. Košutnik Fani
124. Gale Karel

125. Hrovat Gabrijel
126. Marič Marko
127. Kendič Murka
128. Pangeršič Janez
129. Perič Stojanka (odklonjena)
130. Pene Peter
131. Hržič Polonca
132. Blatnik Marija
133. Glavač Franc
134. Miklavž Danica
135. Mrgole Jože
136. Platovnjak Peter
137. Sagmeister Viktor
138. Mihelič Metka
139. Zavodnik Jože
140. Koritnik Peter
141. Milovanovič Radmila
142. Markežič Zlata
143. Kolenc Antonija
144. Grojdek Tončka
145. Groznik Jelka
146. Hribar Ludvik
147. Miklič Bogomir
148. Kukovica Anton
149. Babnik Alojz
150. Cerin Lojze
151. Šebenik Dušan
152. Milošič Alojz
153. Furlan Marija
154. Osterman Franc
155. Kisel Miroslav
156. Mrzlikar Marko
157. Serbedič Staža
158. Ognjenovič Marija
159. Sitar Erika
160. Kurent Emil
161. Ljajič Mustafa
162. Šurk Jože
163. Hajdarovič Jelka
164. Stare Franc
165. Selan Anica
166. Füreder Bojan
167. Bosančič Veseljko
168. Špehar Jože
169. Vidovič Ana
170. Jakiš Albin
171. Ciuha Terezija
172. Železnik Silvo
173. Lakner Roman
174. Bortek Ljubo
175. Stojanovič Golub
176. Hrnava Jožica
177. Habič Kristina
178. Ristivojevič Nada
179. Krelbelj Pavle
180. Hvala Franc

181. Štepec Polonca
182. Pogačnik Danica
183. Cretnik Bojana
184. Znidaršič Marija
185. Bavec Franc
186. Habič Jože
187. Plečko Silva (odklonjena)
188. Kovačič ing. Anton
189. Curk Janez
190. Zabejk Marija (odklonjena)

191. Jakše Janko (odklonjen)
192. Kapič Zlatko
193. Šubič Draško
194. Prusnik Lojze
195. Pestator Martin
196. Vrdelja Anton
197. Jurca Stane
198. Dolničar Marko (odklonjen)
199. Potokar Štefan (odklonjen)
200. Rovnanšek Dušan (odklonjen)

DUŠAN ROVANŠEK PRESEDNIK MLADINSKE ORGANIZACIJE

V nekaj vrstah vam predstavljamo sedanjega predsednika mladinskega aktiva Saturnus, ki je bil izvoljen na letni konferenci 22. decembra 1971. Predstavljamo ga še posebno mladim mladinkam in mladincem našega številnega delovnega kolektiva, ki ga še ne poznajo, da bodo iz teh vrstic spoznali, da je njihov predsednik povsem delaven človek, kot so tudi sami.

Dušan Rovnanšek, star 22 let, se je izučil za orodjarja v Saturnusu. Dela v ročni orodni delavnici, vojak je bil v Karlovcu, stanuje v Pokopališki ulici.

Za njega je bilo vedno najbolj privlačno gibanje! Gibanje duha in materije. Zato ga izredno privlači družbeno delo kot tudi tehnika. Že ko je bil učenec v gospodarstvu, se je aktivno ukvarjal z družbenim delom v mladinski organizaciji.

Nekaj časa se je ukvarjal tudi z veslaškim športom, pa ne dolgo; družbeno delo in šola sta ga odtegnila zase. Lani se je vpisal na srednjo tehniško šolo — želi postati strojni tehnik. Konjiček so mu motorni modeli letal. Rad pleše, posluša glasbo, uživa v hitri vožnji, privlači ga uporabna umetnost, kjer se tudi sam kdaj poskuša. Izmed revij najraje bere Mladino, razvedri pa s »Križankami in humorjem«. Ima pa tudi dekle.

Kot predsednik mladinskega aktiva želi, da bi se mladi čim bolj vključili v organizacijo in svojo mladostno vne- mo izžarevali družno v organiziranih akcijah. Ena takih večjih akcij bo 10. marca v hali Tivoli pod naslovom »SATURN 72«, ki jo organizira mladinski aktiv Saturnusa skupaj z vrsto drugih mladinskih aktivov Slovenije.

Gneča v čakalnici Zavoda za transfuzijo krvi

sko delo samo po sebi v konkurenci z moško delovno silo ne znižuje mezd, ampak da jih znižuje kapitalist, ki to delo izkorišča in si ga prisva- ja... Socialisti morajo pred- vsem vedeti, da slonita druž- bena sužnost ali svoboda na gospodarski odvisnosti ali neodvisnosti... Kot si je ka- pitalist podjarmil delavca, ta- ko si je moški podjarmil žen- sko; in ženska bo ostala pod jarmom, dokler ne bo gospo- darsko neodvisna... Delav- ke, ki hočejo doseči družbe- no enakost, ne pričakujejo za svojo osamosvojitev ničesar od meščanskega ženskega gi- banja, ki se baje bojuje za ženske pravice. Ta stavba je zidana na pesek in nima živ- ljenjske podlage. Delavke so trdno prepričane, da vpraša- nje ženske osvoboditve ni od drugih vprašanj ločeno vpra- šanje, ampak le del velikega socialnega vprašanja. Popol- noma jasno se zavedajo, da se to vprašanje v sedanji družbi ne bo rešilo niti zdaj niti v prihodnje, temveč šele po temeljitim družbenem prevratu. Vprašanje ženske osvoboditve je otrok novega časa, in rodil ga je stroj...

Ženske kot ves človeški rod se bodo osvobodile izključno šele tedaj, ko se bo delo osvobodilo kapitala. Samo v socialistični družbi si bodo ženske kakor delavci pridobi- li vse pravice... Če to premislijo, ne preostane žen- skam, ki se hočejo zares osvoboditi, nič drugega, kot da se pridružijo socialistični delavski stranki... Brez po- moči moških, da, včasih celo proti njihovi volji, so stopile ženske pod socialistični prap- or... Toda zdaj so pod tem praporom in bodo pod njim ostale! Pod njim se bodo bo- jevale za svojo osvoboditev, za svojo človeško enakoprav- nost...

In ko je leta 1896 na zboru nemške socialnodemokratske stranke v Gothi ponovno in obširno govorila o ženskem vprašanju, je zlasti poudarjala nujnost skupnega boja mo- škkih in žensk za nov, pravičen družbeni red, češ da se bo- juje proletarka z roko v roki z moškim svojega razreda, proti kapitalistični družbi, proletariatu pa, da bo nad to kapitalistično družbo zmagal le tedaj, če se bo bojeval skupno ne glede na spol, ka-

kor se mora bojevati skupno ne glede na narodnost in ne glede na poklic.

Mednarodni ženski dan — takrat so ga imenovali socia- listični ženski dan, ki so se v Kopenhagnu 1910. leta od- ločile zanj zastopnice socia- listk iz 17 držav, so naslednje leto — 1911 — praznovali že v petih državah, in sicer v Avstriji, Nemčiji, v Švici, na Danskem in v Združenih dr- žavah Amerike.

Klara Zetkin je 19. marca 1915 v članku »Mednarodni socialistični ženski dan« v časopisu »za koristi delavk« — Die Gleichheit (Enakost), ki ga je urejala več kot 25 let, sama takole odgovorila na vprašanje, »kaj je najgloblja vsebina mednarodnega socia- lističnega ženskega dneva«: »Krik prebujenih in prebujajo- čih se žensk delovnega ljud- stva po svobodi, da bi lahko brez okovov zunanjih razmer skladno razvile človeka in žensko v sebi in postala sila, ki deluje za skupnost in jo bogati. Zato zahtevajo enake, polne politične pravice kot eno izmed sredstev na poti k cilju. Zato terjajo še eno stvar in ta sega mnogo više

in dalje: goreče terjajo socia- listični red, ki edini zagotavlja ženski in moškemu svobodno človečnost. Delovne socialistične ženske vsega sveta se združujejo v tej za- htevi po političnih pravicah in po višjem cilju, ki naj mu prva zahteva služi. Prepriča- ne, da bodo, bojujoč se v tem znamenju, zmagale, si že zdaj jemljejo nekaj od tiste države, ki ni od tega kapitali- stičnega sveta: od bodoče države združenih ljudstev in bratstva med ljudmi.«

Tedaj je že divjala svetov- na vojska in zato je Klara Zet- kin tem splošno veljavnim besedam dodala še besede, ki jih je terjalo medsebojno klanje, ki ga Druga interna- cionala ni znala in mogla za- vreti: Poleg svojih pravic in še pred njimi, pravi, bodo ženske zdaj terjale mir. »Po- vsod bo ženski dan demon- stracija za mir.« In ta »boj za mir je veliko zgodovinsko de- janje, ki bodo z njim ženske v naših dneh potrdile svojo politično zrelost in svojo pravo- co do politične enakoprav- nosti.«

In prav to so ženske ob mednarodnih ženskih dnevih

vedno potrjevale — svojo po- litično zrelost. Vedno so se vključevale v boj prav tam, kjer je bilo tedaj najbolj po- trebno — bodisi na politič- nem, bodisi na gospodar- skem, bodisi na pravem, kr- vavem umetnišču. In če katera, potem izpričuje to zlasti na- ša — slovenska, jugoslovan- ska zgodovina.

Mednarodni ženski dan, dan prebujenih in prebujajo- čih se žensk, ki so se že za- vedale ali pa se začenjale za- vedati, da gre za socializem, ko gre zanje, in da gre za- nje, ko gre za socializem, ki so zato že stale ali pa stopale v veliko vojsko razredno za- vednega in bojevitiga med- narodnega proletariata, je te- dad od vsega začetka izrazilo političen dan, dan pregleda bojnih vrst in postavljanja bojnih nalog — daljnih in bliž- njih. Od vsega začetka je te- dad to praznik mednarodnega delavskega ženskega gibanja, ki se je rodil pod socialistič- nim praporom in je tedaj, ko se je ta v vojni vihri nagnil le preveč na desno, prešel pod nov, resnično revolucio- naren prapor, pod komunistič- ni prapor.

Prelistali smo glasila tujih sorodnih podjetij

Uredniški odbor našega glasila se je lani poleti odločil pisati desetim tujim podjetjem, ki izdelujejo pločevinasto embalažo in svetlobno opremo, da bi nam poslali primerke svojih tovarniških glasil. Zanimalo nas je namreč, kako sorodna podjetja v tujini urejajo svoje časopise. Z njihovimi zanimivimi, izvirnimi zamislimi želimo popestriti tudi naše glasilo.

Na našo prošnjo je odgovorilo šest podjetij, izmed katerih nam bodo redno pošiljali svoje glasilo nizozemska tovarna pločevinaste embalaže THOMASSEN & DRIJVER-VERBLIFA N. V. iz Deventra in angleška tovarna svetlobne opreme JOSEPH LUCAS (ELECTRICAL) LTD iz Birming-

hama. Francoska tovarna pločevinaste embalaže CARNAUD BASSE-INDRE nam je poslala dva izvoda svojega glasila, angleška tovarna pločevinaste embalaže THE METAL BOX COMPANY LIMITED in nemški proizvajalec pločevinaste embalaže SCHMALBACH-LUBECA-WERKE pa sta nam že poslala po en primerk svojega glasila, medtem ko so nam iz nemškega podjetja BLECHWARENFABRIK FRITZ ZÜCHNER odgovorili, da ne izdajajo nobenega časopisa.

Danes vam želimo predstaviti tovarniško glasilo PAKPOST bulletin podjetja THOMASSEN & DRIJVER-VERBLIFA N. V. iz Deventra na Nizozemskem.

Ta bilten izhaja enkrat ali dvakrat na teden. Ponavadi obsega osem strani, včasih pa tudi več. Je lično oblikovan in vsebinsko zelo zanimiv, saj najdemo v njem vse

od navadnih obvestil, poročil o raziskavah in razstavah, zapise o zaposlenih, članke o kulturi, vse do zanimivih sestavkov o zgodovinskih spomenikih domačega mesta.

Zanimivo je, da v zelo poljudni obliki predstavljajo svojim nameščencem nove izdelke, za katere hkrati naredijo učinkovito reklamo. Takšna navodila so ponavadi opremljena z nazornimi fotografijami. Na primer pločevinko nealkoholne pijače z lahko odpirajočim se pokrovom predstavljajo na štirih fotografijah, ki so nekakšna slikanica o novem izdelku. Po njih postopoma spoznavamo kakovost in uporabnost pločevinke ter njeno vsebino.

Pritegnil nas je predvsem njihov MINI PORTRET, ki v vsaki številki glasila na zelo majhnem prostoru v sliki in besedi predstavi enega izmed zaposlenih. V tem kotičku se zvrstijo vsi od vodilnih uslužbencev do mladih delavcev, ki so se pravkar zaposlili v podjetju. Včasih prispevek govori predvsem o uslužbenčevem delu in uspehih na določenem delovnem mestu, včasih pa je poudarek na njegovem udejstvovanju zunaj podjetja, kot so šport, umetnost in konjički. Ta rubrika nudi zelo prijetno branje, hkrati pa se skozi njo zaposleni spoznavajo med seboj. — S to številko uvajamo podobno rubriko tudi v naše glasilo. V posebni rubriki IN MEMORIAM pa se na kratko spomnimo svojih umrlih delovnih tovarišev.

Bilten PAKPOST bulletin je prijetna informacija. Vseskozi daje vtis, da je namenjen vsem zaposlenim v podjetju — poudarja pomembnost podjetja, pa tudi vsakega posameznika v njem. Verjetno bi se lahko iz njega marsičesa naučili. Zlasti se v svoji zabavni rubriki vselej pristrčno nasmejejo na svoj račun.

KOMFORT

Mlad zakonski par razkazuje prijateljem svoje stanovanje.

»To je soba za glasbo,« je mladi mož odprl še zadnja vrata, »ali če hočete — glasbeni salon.«

»Glej no, pa nikjer nobene instrumentalne se je začudil prijatelj.

»Seveda,« je rekla gospodinja, »instrumentov ni, toda od tod se najbolje sliši sosedov radio.«

večkrat po transversali. Nekajkrat sem bil že na Triglavu, enkrat pa tudi na Grossglocknerju.

V prostem času Roman rad posluša beat glasbo in črnske duhovne pesmi.

Aktivnost samo- upravnih organov

● Dne 6. 1. 1972 se je sestala komisija za norme in sprejela delitev mase OD za izpolnitev ekonomskih normativov za mesec december,

● 18. 1. 1972 je odbor za družbeni standard in rekreacijo razpravljal o osnutku pravilnika o odobritvi posojil za stanovanjsko izgradnjo in o oddajanju stanovanj v uporabo delavcem delovne organizacije Saturnus,

● 25. 1. 1972 se je ponovno sestel odbor za družbeni standard in rekreacijo in sprejel pravilnik o odobritvi posojil za stanovanjsko izgradnjo in o oddajanju stanovanj v uporabo delavcem delovne skupnosti podjetja Saturnus ter ga dal v potrditev delavskemu svetu podjetja.

● V mesecu februarju, in sicer 7. 2. je odbor za družbeni standard in rekreacijo razpravljal o dodelitvi dveh najemnih stanovanj ter o finančnih sredstvih za Mladinsko organizacijo ter dotacijo sindikatu.

● 7. 2. 1972 pa so člani komisije za norme določili maso OD za izpolnitev ekonomskih normativov za mesec januar 1972.

● 9. 2. 1972 je odbor za gospodarska vprašanja razpravljal o pogodbi o poslovnotehničnem sodelovanju med podjetjem »Pluta« in Saturnusom, jo sprejel, ter jo dal v potrditev delavskemu svetu podjetja. Člani odbora pa so tudi določili obračunske vrednosti točke za mesec januar.

● 10. 2. 1972 so člani komisije za kršitev delovnih dolžnosti in za ugotavljanje škode obravnavali 6 kršilcev delovnih dolžnosti.

14. 2. 1972 je imel svoj prvo letošnjo sejo delavski svet podjetja, na kateri je potrdil pogodbo o poslovnotehničnem sodelovanju med podjetjem »Pluta« in Saturnusom. Glavni direktor je nato v nadaljevanju seje spregovoril nekaj besed o gospodarskem položaju podjetja po devalvaciji ter med drugim rekel: »Že v zadnji številki »Glas Saturnusa« ste lahko obširno brali v kakšen položaj je prišlo naše podjetje po zadnji devalvaciji. Podal vam bom samo splošen pregled, kako se cela zadeva razvija in kakšni so izgledi za rešitev tega problema. Če na kratko analiziramo situacijo, ki je nastala z devalvacijo, mislim, da se da ugotoviti, da je devalvacija dinarja povzročila nam, ki uvažamo večji del surovin, določen porast izgube, ki se vrtil od 15—20%. Tej devalvaciji je sledilo še povišanje cen, zlasti beli pločevini (okoli decembra) skoraj za 5% in istočasno so nam proizvajalci bele pločevine sporočili, da nameravajo v drugem polletju 1972 še dodatno povišati belo pločevino za 6%. Če to seštejemo skupaj, potem ugotovimo, da pod takimi pogoji,

da če cene naših proizvodov ostanejo na isti višini in če bi poslovali kot smo lani, bi imeli na koncu leta rezultat —2, z drugimi besedami, dohodek, ki smo ga ustvarili v letu 1971 bi kril izgubo leta 1972. Toda mi kot kolektiv ne moremo biti s tem soglasni. Zato smo državnim organom posredovali naše težave in kot kaže, da bodo začeli reševati to zadevo konec marca. Med prvimi ukrepi smo naredili ustrezno analizo problematike cele naše grupacije in jo poslali ZIS in RIS ter Gospodarski zbornici. Dosedaj še ni reakcije na to našo vlogo in ker je ni, smo se kot grupacija dogovorili, da se ponovno sestanemo v Zagrebu in se pogovorimo, kaj bi bilo narediti, da se to vprašanje pokrene z mrtve točke. Poudariti moramo tudi to, da spadamo pod grupacijo z manjšo akumulativnostjo, kar nam daje možnost, da bomo lahko zvišali cene našim proizvodom, oz. da jih državni organi odobrijo.

Iz tega se vidi, da imamo dve možnosti: delo v sami tovarni in delo na vzven. Doma moramo kolikor se da znižati naše zaloge na dejanski minimum, kar se da izposlovati od naših dobaviteljev boljše dobavne pogoje (narediti bi naj konsignacijsko skladišče bele pločevine), drugi ukrep je, da bi vprašanje naših kupcev zaostriši še bolj kot smo ga doslej. V vodstvu smo se sedaj pogovarjali, da naj bi komerciala skušala delati na metodi, da če kupec ne bo plačal do roka, ne more več nabavljati pri nas, ter da bi komerciala naredila selekcijo. Tretji in najmočnejši ukrep, na katerega samo ne moremo nič vplivati — to je pritisk na državne organe, da bi nam znižali carinsko stopnjo in zadnji ukrep ze vprašanje odobritve novih cen.

● 15. 2. 1972 se je sestel odbor za družbeni standard in rekreacijo ter komisija za prehrano. Člani so razpravljali o novih cenah malic in kosil ter pregledali oz. razpravljali o poslovnem poročilu za leto 1972.

● 21. 2. 1972 se je sestel IO sindikata ter pododbori. Člani so razpravljali o problematiki okrevanja v podjetju.

● 22. 2. 1972 je odbor za družbeni standard in rekreacijo ter komisija za počitniške domove razpravljali o poslovanju počitniških domov ter o razdelitvi regresa za leto 1972.

● 24. 2. 1972 je odbor za tehnično varnost in požarno zaščito razpravljali o poslovnem poročilu za leto 1971.

● 28. II. 1972 je imel odbor za gospodarska vprašanja razširjeno sejo s člani operativnega vodstva. Razpravljali so o poročilu zaključnega računa za leto 1971.

MINI PORTRET

Roman Brvar (21) je bil najprej dve leti telefonist v obratu Moste, zdaj pa dela že drugo leto v komerciali.

»Delo je zanimivo. Posredno spoznam veliko ljudi. Predstavljam si jih po glasu in načinu govora. Včasih sem presenečen, zagledam namreč ravno nasprotno od hrusta, ki sem si ga predstavljal. Presenečen sem tudi, če so ljudje neprijazni in nesramni. Teh na srečo ni veliko, pa tudi časa nimam, da bi o njih razmišljal. Kličem Maribor, podjetja v Ljubljani, Zagreb, Šibenik, Milano, vmes se oglašajo Kranj, Beograd, Dortmund, Paris. Velik svet v trenutku postane majhen.«

»Morda sem ravno zaradi tega začel zbirati znamke in razglednice,« nadaljuje Roman. »S tema konjičkoma sem si kmalu pridobil prijatelje širom po svetu.«

Šport? »Ker se osem ur dnevno sploh ne premaknem s stola, grem koncem tedna rad v planine. Naj-

Otrok je napadalen, kako ga ozdraviti?

Kakšen otrok večkrat pretepa vrstnike, muči živali, razbija igrače, pri tem morda poškoduje še kak dragocen predmet in starši so zelo zaskrbljeni. Nekateri trdijo, da je otrok hudoben in da ga je treba kam peljati in ozdraviti. Ozdraviti brez dvoma, da pa je hudoben — o tem bomo danes premislili. Kaj se je zgodilo z otrokom, ki je nasplošno poln ljubkosti, poln nežnosti, prijaznosti, da je postal napadalen in rušilen. Prizadeva si uničiti skoraj ves svet in še samega sebe. Psihologija nam pravi, da vsak človek pa tudi otrok čuti poleg lakote, žeje in mraza še potrebo, da svet okoli sebe spozna, da ga obvlada in da se počuti v njem varnega, da je deležen ljubezni soljudi, priznanja, da je torej uveljavljen, da ima svoj prostor pod soncem, neko lastnino, ime, imetje in veljavo. Mali otrok more seveda vse te potrebe zadovoljiti le, če starši skrbijo zanj, mu omogočijo, da nekaj dela, da se uči, ga imajo radi in ga tako učijo ljubiti na neegoističen način. V takih pogojih se otrok normalno razvija in gre normalno življenju naproti. Agresija je pa napad, kadar gremo hitro, učinkovito ali rušilno nasproti življenju. Kadar so torej osnovni pogoji za življenje in vitalnost preozki, preohlapni ali nejasni in nepopolni lahko nastopi pri otroku agresivnost.

Nekoč so teoretiki trdili, da je borbeni instinkt, agresivni upor človeku prirojen. Sodobnejša psihoanaliza pa se bolj

približuje spoznanju, da je agresivnost le ali napačno vzgojena vitalnost, posledica nezadovoljenosti, predvsem v nezadovoljenih otrokovih duhovnih potrebah. Če otrok ni bil varen, ljubljen, primerno sprejet med starši in med drugimi ljudmi, se v njem nakopiči energija v napačni smeri v obliki agresivnosti. Ob starših, ki se medsebojno prepirajo, otrok dobi premalo ljubezni in preveč napadalnih vzgledov. Ljubosumen otrok bo napadalen do mlajšega bratca ali sestrice in bo osvojil tak splošen odnos do ljudi tudi kasneje. Napadalni starši v otroku včasih naravnost vzpodbujajo protinapadnost, tudi neodločni in mlahavi vzgojitelji otroka silijo k napadalnosti. Zanimarjen otrok, ki živi v čustveno hladnem ali pa diferentnem okolju s svojo napadalnostjo izživa pozornost nase in s tem hoče, da bi ljudje pokazali odnos do njega. Otrokova agresivnost običajno ne zadene pravega krivca jeze, otrok muči na primer mlajšega bratca, ne pa mater, ki ga nima več dovolj rada zaradi njega. Otrok muči pse in mačke, redkokdaj očeta, ker si ne upa in ne sme. Kako pomagati otroku, ki je agresiven? Na tem področju prav gotovo drži izrek, da ne zdravimo klina z izbijanjem klina.

Otrokovo napadalnost bomo ozdravili, če bomo poznali vzrok te agresivnosti. To bomo najbrž spoznali bolj natančno šele v posvetovalnici po posvetu s strokovnjakom, ko bo vzrok odstranjen, bo

najbrž odpadla tudi napetost, zaradi katere je otrok agresiven. Ker je najpogostejši

vzrok otrokove napadalnosti pomanjkanje ljubezni in občutka varnosti, zato je tudi najboljše in najučinkovitejše zdravilo ljubezen, iskrena ljubezen, toda brez razvajanja. Iskrena ljubezen otroka sprejema, opazuje, vztraja ob njem, ga spoštuje, ga varuje in osvobaja.

Pri prevzgoji bomo uporabili še bolj kot pri običajni

vzgoji čim manj besed, zato pa čim več dejanj. Naše delo in vedenje naj bo otroku vzor in poduk, vzpodbuda. Otrok naj počenja oz. dela vse, kar zmore pri svojih letih, vse kar koristi njemu in nikomur drugemu ne škoduje. Uspehi njegovega lastnega prizadevanja ga bodo ozdravili bolj, kot sto naših besed ali tisoč želja.

Vključujmo se v akcijo TRIM

Vključite se tudi vi v športno rekreacijsko akcijo TRIM. Ker je to gibanje zajelo že skoraj vso Slovenijo, smo se tudi pri nas v podjetju odločili, da se vključimo v športno rekreacijo novega slovenskega gibanja šport za vsakogar. Trim pomeni v športu duševno in telesno ravnotežje, uravnoteženje dela in razvedrila, torej rekreacijo. Uresničevanje programa Trim dela človeka zdravega, vedrega in sposobnega za večje delovne napore. Seveda brez vašega sodelovanja ne bo uspeha, zato vam želimo že ob začetku pojasniti pomembnost Trima. Opozarjamo vas, da v sedanjem hitrem načinu življenja pozabljate na rekreativno dejavnost. Prepričani smo, da gotovo želite svoj prosti čas izpolniti z novim, bolj zanimivim in vašemu zdravju koristnim. Zato se vključite v akcijo izpolnjevanja Trima. Menda vam ni vseeno, kaj bo z vašim srcem, pljuči, postavo in počutjem. Prav gotovo

bi bili radi vitki in postavnji, opazite pa morda, da sta vam krilo in hlače vsak dan tesnejši, ali da postanete zasopli že, ko se povzpnete v drugo nadstropje. Kako se počutite, veste sami, kakšen je vaš videz, pa vedo povedati vsi. In kaj ste storili, da bi se vaše počutje izboljšalo? Verjetno nič ali pa zelo malo. Ni namreč dovolj, če hodite samo ob nedeljah na sprehod, ali če se odrečete koščku sladice. To vam ne bo pomagalo. Tudi za vas naj bi obveljalo načelo, da bi se vsak dan po malem ukvarjali s športom. Tega načela si nismo izmislili, ampak ga priporočajo vsi zdravniki in športni strokovnjaki. Če vam je vseeno, kakšen je vaš videz, vam ne sme biti vseeno, kako je z vašim zdravjem. Zavedajte se, da telo ni stroj, ki se z uporabo izrablja. Nasprotno, če telo primerno obremenjujemo, se krepi. Človek, ki je v kondiciji, lažje prenaša telesne in duhovne napore. Bolj ko bo-

ste srce aktivirali bolj bo zdravo. Strokovnjak je takole opisal veržne posledice nezadostnega gibanja: »Kdor se premalo giblje, poje več kot mu je treba. Posledica takega nesorazmerja je prevelika zamaščenost, ki dviga krvni pritisk. Oba pojava skupaj pa zmanjšujeta potrebo po gibanju. Veriga se sklence s srčnim infarktom, začetkom konca! Sedenje je značilno za sodobno življenje. Vstanite! Zadnji čas je, da prenehate gojiti šport samo ob televizorju, z branjem športnih rubrik in z navijanjem na tribuni. Izpolnjevanje spirale Trim naj vam bo prva naloga. Šport je za vsakogar. Redno gibanje je človeku prav tako potrebno kot hrana, pijača in spanje. Svet boleha zaradi prevelikega želodca in premajhnega srca. Kartonček trim-spirale je v okviru Trima pripomoček za obravnavanje telesne sposobnosti, ki temelji na volji in samodisciplini.

E. M.

Modni kotiček

Pomladna moda za mlade 1972

Nova moda se vrača iz preteklosti — iz 40 let — ne samo pri oblekah, ampak tudi pri obutvi.

Najnovejši čevlji imajo široke in visoke pete, včasih imajo pas okoli gležnja. Višina pete se giblje od 2,5 cm do 6,5 cm. Modeli, ki so spredaj odprti, imajo podplat debel do 1,9 cm.

Barve modelov so pestre — od modre in črne do vijoličaste in sivomodre. Močno so zastopani vsi odtenki sive barve. Olivno zeleno barvo zasledimo pri kompletu s torbico.

Pri oblekah se vrača stara moda, bolj elegantna od prejšnje, obleke so nekoliko daljše, toliko da pokrijejo kolena.

Moderni so pasovi iz usnja, semiša in blaga in igrajo veliko vlogo pri poiznitvi plaščev.

Spomladanska moda 72 se navdušuje nad »vročimi hlačkami«, ki so primerne za zelo mlada dekleta vitke linije.

Dekletom, ki rade hodijo na izlete in v planine, bo všeč hlačna kombinacija — majica, hlače in brezrokavnik. Majica

in hlače so iz svetlo rjavega jerseyja (barva bele kave). Brezrokavnik poživlja vijugast vzorec temno rjave barve. Usnjen rjav pas poudari vitko linijo.

Mlajše žene se bodo mogoče odločile za kostim iz debelejšega blaga. Krajša jopica se zapenja z dvema vrstama gumov, krilo je nekoliko daljše in se spodaj razširi.

Nove pričeske

Za dvajsetletno temnolasko z močnimi gladkimi lasmi sem izbrala tako imenovano grivo z nepravilno odstriženimi lasmi: lasje so obrnjeni navznoter ter v mehki in napihnjeni liniji segajo na lica in pokrivajo ušesa in del tilnika, ki je sicer pokrit s kratkimi lasmi.

Za osemnajstletno dekle navihanega obraza, ki želi med prvimi posnemati najoriginalnejšo modo, je primerna pričeska, ki zahteva zadaj dolge, spredaj pa kratke lase. Torej pogum! Vsi dolgi lasje so

dvignjeni do sredine glave, naloga dobrega frizerja pa je,

da uredi sprednje kratke lase v kodre, ki spominjajo na lutko.

Prispevke pošlji do desetega vsak mesec

Obisk steklarne v Hrastniku

Snežna belina, ki je na tanko pokrivala naravo, je nekoliko zakrila sivo barvo, ki daje pečat našim zasavskim krajem. Vendar nas po prihodu v Hrastnik nekoliko zaspina podoba kraja ni razočarala. Tja smo se namreč namenili mladinci iz Saturnusa. Natančneje, ogledati smo si hoteli Steklarno v Hrastniku, spoznati mlade ljudi, ki delajo v njej, nazadnje pa smo z njimi tudi preživeli zanimivo soboto.

Takoj po prihodu v Hrastnik smo se napotili v steklaro, ki stoji stisnjena v ozki dolini. Z mladima spremljevalcema smo se radovedni napotili po tovarniških obratih, ki sicer niso veliki, vendar zavoljo svoje specifičnosti zaposlujejo približno isto število ljudi kot naša tovarna. Najprej smo se napotili k avtomatičnim strojem za izdelovanje manjših stekleničk. Z občudovanjem smo si ogledali zapleten stroj, ki je zelo hitro izdeloval majhne stekleničke in jih odlagal na tekoči trak. Stroj je preveč velik, povezan pa je z veliko pečjo, v kateri se topi steklena masa, ki teče iz peči preko razdelilca oziroma dodajalca mase, imenuje se FIDER, iz izpušnih šob v kalupe, v katerih stroj sam izdeluje

stekleničke. S premikanjem kalupa in vpihavanjem izdeluje stekleničke.

Temperatura mase v dodajalcu je približno 900 stopinj Celzija. Stekleničke se nato premikajo po tekočem traku do grelcev, ki jih še enkrat ogrevajo, nato pa izginjajo v peči. Verjetno se je še kdo začudil kot jaz, zakaj gredo že izdelane stekleničke na koncu še v peč. Vendar je razlog povsem preprost. V peči so montirani grelci, ki z vse slabšim ogrevanjem v resnici pripomorejo k temu, da se stekleničke počasi ohlajajo, tako izgublja steklo notranjo napetost, ki bi pri hitrem ohlajanju povzročila, da bi se sicer po dveh urah stekleničke preprosto sesule.

Tako avtomatizirano izdelujejo le manjše stekleničke in kozarce. Če se taka avtomatska linija pokvari ali ustavi, imajo v 8 urah približno za 120.000 dinarjev škode. Z začetkom dela na taki liniji so ponavadi dve uri težave z izdelki. Tedaj stroj izdeluje večinoma slabe izdelke.

Ker je bila linija za izdelavo kozarcev ustavljena, smo si ogledali izdelavo lestencev. Pri tem delu pa smo spoznali, zakaj ima tovarna toliko delovne sile. Lestence izdelujejo namreč še vedno po starih

preprostih postopkih. Tako, da pihajo zrak v stekleno maso. Pihanci stojijo eden poleg drugega ob peči z maso. S pihanjem v dolge cevi in vrtanjem le-teh dobivajo iz prvotne kepe mase zaželeno obliko. Izdelek potuje od pihalca do pihalca, zadnji pa mu v kalupu da končno obliko. Nekatere izdelke napihujejo že po mehanskem postopku, vendar pri vseh izdelkih to ni mogoče.

Steklopihalci, ki morajo biti tudi kvalificirani, imajo dobre osebne dohodke, ker je njihovo delo ob vroči peči precej težko. Steklarna ima v Hrastniku svojo manjšo šolo za kvalifikacijo steklopihalcev. V Rogaški Slatini pa imajo poleg take šole tudi tehnično steklarsko šolo.

Prišli smo do končne obdelave izdelkov. Izdelke obrezujejo s plinskimi gorilniki, nato pa obrezane robове še brusijo. Nazadnje je na vrsti tiskanje vzorčkov, brizganje barve ali lepljenje nalepk. Zanimivo pri proizvodnji je to, da izdelek dobi barvo že pri samem izdelovanju. Barva je odvisna samo od tehnološkega postopka pri segrevanju in ohlajanju steklene mase.

S tem je bil ogled tovarne končan. V spominu nam je ostal zanimiv postopek pro-

izvodnje steklenih izdelkov. Verjetno pa je marsikomu ostala v spominu slika Hrastniškega steklopihalca, ki se verjetno že dalj časa ni spremenila.

Hrastniški mladinci so nas nato povabili v upravno stavbo, kjer so nas pogostili s pižmo in največjimi sendviči, kar smo jih do tedaj videli. Mirč Razpotnik, predsednik mladinskega aktiva v Steklarni nam je spregovoril nekaj besed ter sprejel naše povabilo njihovim mladincem za obisk naše tovarne. Izročil nam je lepo vazo kot darilo naši tovarni, vsi pa smo do-

bili v dar še lepe pepelnike. Tu smo se okrepčali, kasneje pa smo se odpeljali do motela, ki leži precej višje od Hrastnika. Tu smo se sešli s Hrastničani ter z njimi preživeli lepo sobotno popoldne.

Po zanimivem popoldnevu med Hrastničani, ki se je končal s plesom, dekleta so celo izvolila najlepšega fanta, smo se vračali domov. Mislim, da se bodo vsi naši mladinci pridružili mojemu mnenju, da je bil naš obisk v Hrastniku zanimiv in prijeten.

Ivo Ferbežar

SMUČARJI SATURNUSA

Petega februarja je bilo v Kranjski gori že VII. smučarsko prvenstvo občine Moste-Polje. Tekmovalo je 140 smučarjev in smučark naše občine. Najštevilnejša je bila ekipa naše tovarne. V ekipni uvrstitvi je zasedla prvo mesto in že šestič osvojila prehodni pokal. Prav tako so bili naši smučarji uspešni tudi med posamezniki. Pri ženskah je bila v I. kategoriji: 1. Marija Casar, 4. Anica Veselič, v II. kategoriji žensk je bila 7. Darinka Kerzner, 8. Dušan Turek. Pri moških I. kategorija je 5. mesto osvojil Erfini Cuder, 11. pa je bil Vojko Fatori. V II. kategoriji je zmagal Vito Poljanec, 6. Sašo Kralj in 9. Mitja Ljubelšek. V III. kategoriji pa je bil 7. Dimitrij Kobilica, 9. Štefan Lavriša in 10. Viktor Jarc.

TUDI NA POHORJU PRVI

V organizaciji smučarskega kluba TAM je bilo 12. februarja na Pohorju prvo smučarsko tekmovalno slovenske avtomobilsko industrije. Kljub slabemu vremenu se je tekmovalna v velestalomu udeležilo 70 tekmovalcev. Najuspešnejši so bili smučarji naše tovarne, ki so v skupni uvrstitvi bili prvi s 141 točkami, sledi TAM 129 točk in IMV 89 točk. Moški so tekmovali v treh starostnih kategorijah. V kategoriji do 35. let je 6. mesto osvojil Sašo Kralj, 9. pa Erfini Cuder, ekipa pa tretje mesto. Pri moških od 35 do 45 let je bil drugi Štefan Lavriša, tretji pa Tone Kunšič, ekipa pa prva. V kategoriji nad 45 let je zmagal direktor naše tovarne dravko Rakušček, tretji pa je bil Dimitrij Kobilica in ekipa prva.

Na posvetovanju vodij ekip so sklenili, da bo prihodnje tekmovalne organizirala naša tovarna.

Sašo Kralj

AVTOMOTO RALLY

Med fanti ročne in strojne orodne delavnice se je lansko poletje razširila ideja o organizaciji Avtomoto rallyja v zvezi s praznovanjem 50-letnice naše tovarne.

Po krajšem posvetovanju in po včrtnem zanimanju tudi v drugih oddelkih smo se odločili, da to prireditvev organiziramo. Casa za organizacijo in izpeljavo naloge pa je bilo že zelo malo. Sestavili smo organizacijski odbor in akcija je stekla. Osnovne smernice in navodila smo

dobili pri AMZS. Člani organizacijskega odbora so bili: Jaka Matičič, Dušan Zejn, Leopold Grum, Vencelj Pavšič, Sašo Kralj, Ivan Frbežar in Jože Šurk. Vlogo štarterja je prevzel Zvone Požgaj. Dan prireditve pa je bil 25. september 1971.

Rally je bil sestavljen iz 150 km dolge proge po cestah Dolenjske in Notranjske, ter spretnostne vožnje na dvorišču tovarne.

Na razpis tekmovalstva se je prijavilo 27 tekmovalcev, startalo pa jih je 25. Terensko vožnjo so prevzeli vsi tekmovalci brez okvar, seveda nekateri bolj, drugi manj uspešno. Odločujoča pa je bila spretnostna vožnja na dvorišču tovarne, kjer se je zbralo tudi precej gledalcev.

Po izračunih vse kazenskih točk je bil izid naslednji: Matjaž Ing. Kušar, Zvone Pirč, Martin Pestator, Borut Černe, Marjan Kunej.

Po razglasitvi rezultatov in po pogovoru udeležencev je bilo čutili, da si naši vozniki amaterji želijo še več takih preizkušenj in razvedrila glede na druge športne panoge v športnem aktivu tovarne, kar nas je spodbudilo, da smo letos ustanovili Avtomoto sekcijo.

Jože Šurk

Dve maskari sta nas med odmorom spomnili, da je pustni torek, da so nekateri še za norčije in da malo dobre volje vsem godi.

- BREZ BESED

- OH, KO SE SPOMNIM, KAKO SI MI PRED 20 LETI HOTEL VSAK DAN UMIVAT!

- NASLEDNJIČ VAS BOM FROSIL, DA SE MALO POČASNEJE SLAČITE!

- PRENEHAJ KRIČATI NAME, SAJ NISEM TVOJ MOŽ!

- MAMA? OPA JE NA KAVČU Z ELEKTRIČARJEM

- TAKOJ PRENEHAJTE S PROIZVODNJO, IZGLEDA, DA JE PRIČLO DO NAFAKE

- ALI JE ŠE POD GARANCIJO?

- ŠE DVA DNI POTREPI, PA ZAČNEM SPET KUHATI!.....

- OPROSTITE ZARADI ROK, VENDAR SEM TAKO PREHLAJEN, DA VAM S POLJUBOM NE MOREM ČESTITATI

GLAS SATURNUSA, glasilo delovnega kolektiva tovarne Saturnus, Ljubljana, Ob železnici 16, tel. 313-666 — Ureja uredniški odbor: Slavko Gerlica, Roman Kokalj, inž. Majda Kušar, Miloš Mikolič, Franc Oražen, inž. Tomo Perme, Anamarija Verden. Odgovorni urednik: Slavko Gerlica, telefon 313-666-78 — Tiska tiskarna PTT Ljubljana — Rokopisov ne vračamo.

Stroški tiskanja glasila »Glas Saturnus« v letu 1971 so znašali 46.202,55 din.